

Vysoká škola ekonomická v Praze

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

SÍLA A DIPLOMACIE V POLITICE

G. I. CAESARA

(bakalářská práce)

Autor: Filip Zima

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zdeněk Veselý, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne 3. května 2017

.....
Filip Zima

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval prof. PhDr. Zdeňkovi Veselému, CSc. za odborné vedení této práce, za jeho vstřícný přístup, cenné rady a připomínky v celém průběhu naší spolupráce.

Největší podíl na této práci mají však mí rodiče, má matka Miloslava a můj otec Karel, díky jejichž plné podpoře a lásce mohu bez starostí pracovat na své budoucnosti a věnovat se studiu. Tímto bych jim ze srdce rád poděkoval.

Obsah

Úvod.....	- 1 -
1 DIPLOMACIE.....	- 4 -
1.1 Dělení diplomacie	- 4 -
1.2 Definice	- 4 -
1.3 Funkce diplomacie	- 6 -
1.4 Diplomacie a zahraniční politika.....	- 7 -
1.5 Diplomat.....	- 7 -
1.6 Nástroje diplomacie.....	- 9 -
1.6.1 Nátlaková diplomacie	- 10 -
2 SÍLA V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH.....	- 12 -
2.1 Hard power.....	- 12 -
2.2 Soft power	- 13 -
3 DIPLOMACIE A SÍLA ŘÍMSKÉ ŘÍŠE	- 16 -
3.1 Diplomacie Římské republiky.....	- 16 -
3.1.1 Rysy římské diplomacie.....	- 17 -
3.2 Raný systém federace.....	- 18 -
3.3 Reforma římské federace (90-89 B.C.)	- 21 -
3.4 Významní vůdci v římské politice	- 23 -
3.5 Moc v Římské republice	- 27 -
4 G. I. CAESAR	- 29 -
4.1 Vstup do politické kariéry	- 29 -
4.2 Trojhlavá obluda	- 30 -
4.3 Expanze do Galie	- 34 -
4.4 Občanská válka	- 42 -
4.4.1 Konec triumvirátu	- 42 -
4.4.2 Občanská válka s Pompeiem	- 43 -
4.4.3 Alexandrie.....	- 46 -
4.5 Caesar diktátor.....	- 47 -
4.6 Porovnání s ostatními státníky pozdější historie	- 48 -
Závěr	- 51 -
Literatura.....	- 54 -

„Alea iacta est.“

Gaius Iulius Caesar, 49 př.n.l.

Úvod

Diplomacie bývá v dnešní době často považována za způsob, jak se vyhnout konfliktu či dokonce násilí. Postupem času a vývoje lidské společnosti se od aplikace hrubé síly v prostředí mezinárodních vztahů stále více upouští a diplomacie převažuje. Žijeme v sofistikované společnosti, která se násilí, pokud možno, straní a spoléhá na mírová řešení. Nebylo tomu tak ovšem vždy.

Na počátku historie lidstva probíhalo jednání spíše v opačném poměru. V případě, že člověk po něčem toužil, jednoduše to pro sebe získal. Pokud národ prahl po novém území, násilně ho zabral. Kontrast těchto dvou extrémů napovídá, že existovala doba, kdy byla diplomacie se silou v rovnováze. Bylo tomu tak právě za časů Římské republiky.

Římská republika je označována za kolébkou diplomacie, dala vzniknout první oficiálním smlouvám a dohodám. Její expanze nebyla vedena pouze vojenským tažením, ba revolučně i nenásilnou formou zahraniční politiky. Šlo o jeden z prvních států, kde vládl lid lidu. V porovnání s dřívějšími časy a dnešní společností se nejednalo ani o bezprávi ani o rigidní politickou strukturu, v níž byrokracie svazuje jednotlivci ruce a brání mu docílit větších změn. Použití síly pro ni nebylo tabu, ačkoli uplatňovala diplomacii na prvním místě. Toto zřízení počítalo ještě s jednou velice specifickou pozicí. Pozice původně vytvořenou pro případ nouze, která dovolovala jednotlivci jednat rychle a svižně dle jeho úsudku v případě krajní nouze, kdy nebyl čas ani prostor nechat rozhodovat četný lid. Pozice diktátora.

Takto zvolených zástupců se v římské historii objevilo vícero, jeden z nich byl ovšem svou vládou a formou jejího nastolení velice výjimečný. Absolutistický vládce, Gaius Iulius Caesar (dále jen Caesar či G.I. Caesar), který v této pozici dosáhl naprostého vrcholu své moci. Jak si dokázal jediný muž získat lid a kontrolu nad říší, která ovládala většinu tehdy známého světa? Právě pomocí diplomacie a síly. Způsoby, jaké byly využity k naplnění jeho ideálů, představí tato práce.

Práce si klade za cíl objasnit roli diplomacie a síly a způsob jejich využití v politice G. I. Caesara během procesu nabytí absolutní moci v Římské republice. Jejím cílem je také poskytnout relevantní informace ohledně tohoto tématu, neboť žádná dostupná literatura přímo o výše popsaném cíli nepojednává. Dále bude testována **hypotéza č.1**, zda Caesar svou moc získal primárně za pomoci síly. V případě, že se ukáže hypotéza býti neplatnou, bude následně zodpovězena otázka, jakým způsobem si Římskou republiku podrobil. Test **hypotézy č.2** ukáže, zda byla pro Caesarův úspěch klíčová politická situace v republice. Hlavní cíl bude

naplňován a hypotézy testovány pomocí podrobné **analýzy** diktátorových kroků učiněných za cílem nabytí absolutní moci nad Římskou republikou. Akt nabytí moci je v práci zkoumán na autorově rozdělení moci v době antiky do čtyřech forem. Toto rozdělení je podrobně představeno na konci třetí kapitoly.

Práce je dělena do čtyř samostatných kapitol. V prvních dvou kapitolách bude objasněna teoretická rovina diplomacie a síly, jejich druhy a způsoby použití v mezinárodních vztazích. Tato teoretická část je nezbytná k úspěšnému pochopení pojmů pozorování a konečné analýzy v následujících dvou kapitolách. Druhá kapitola představuje navíc vysvětlení konceptu sil *soft* a *hard power*, který je pro další výklad a zhodnocení klíčovým.

Ve třetí kapitole je charakterizováno pojetí a řízení diplomacie Římské republiky. Popisuje vývoj mezinárodního postavení římské říše a představuje vybrané chronologicky řazené příklady expanze silou a pomocí diplomacie. Tato část místy nabývá napohled značně deskriptivního charakteru, poskytnuté informace jsou nicméně stěžejní pro dokonalé pochopení následných souvislostí v Caesarových činech analyzovaných v kapitole čtvrté. Jsou také zapotřebí ke správnému zanesení postavy tohoto diktátora do dění v římské politice. Práce je většího rozsahu, než je běžné, nedochází tudíž k substituci předepsaných požadavků delším popisem dobových událostí. Na konci třetí kapitoly je na základě předem vylíčeného politického prostředí Říma autorem rozdělena absolutní moc do čtyřech forem.

Poslední kapitola analyzuje kroky G. I. Caesara, které učinil k získání všech částí moci, tedy moci absolutní. Dále je zkoumán jeho způsob použití diplomacie a síly ve vnitropolitické činnosti, zahraniční politice a mezinárodních vztazích antického světa. Všechny příklady jsou chronologicky řazené, aby čtenář mohl sledovat jeho myšlenkové pochody vyvíjející se s časem a zkušenostmi. Každý krok či příklad je zběžně představen a poté následuje jeho bližší analýza, někdy i nastínění alternativních rozhodnutí. Konec čtvrté kapitoly nabízí stručné připodobnění osoby tohoto diktátora k úspěšným vůdcům historie i moderní doby.

Výsledky této práce mohou být později použity pro následné zkoumání podobnosti mezi antickou a moderní dobou. Práce celkem podrobně studuje římskou diplomacii i historii římské zahraniční politiky, dá se tedy opět využít k dalším srovnáním. V neposlední řadě může působit jako inspirace pro novodobé státníky a jako důkaz, že i zdánlivě protichůdné síly mohou koexistovat v symbióze. Jednalo se o jednoho z mála jedinců, kteří dokázali získat absolutní sílu v hegemonickém státě své doby. Zjištění, jakým způsobem svého cíle tedy dosáhl, se pro budoucí diplomaty a politiky může jevit jako velice poučné a užitečné.

Pro teoretickou část práce nebylo problémem nalézt dostatečný počet kvalitních zdrojů. Zakládá se z velké části na titulu Zdeňka Veselého *Diplomacie: (teorie - praxe – dějiny)* a knihy Josepha Jr. Nyeho *Soft power: the means to success in world politics*. Dále byly použity slovníky a převážně zahraniční literatura pojednávající o diplomacii.

Dostupnost takto rozmanitých zdrojů ovšem již neplatí pro úsek pojednávající o Římské republice a G. I. Caesarovi samotném. Nejčastějším problémem, na který bylo při studiu zdrojů naráženo, byla úzká paleta původních dobových zdrojů. Většina dnes publikovaných knih čerpá ze stále stejných pramenů či jiných knih navzájem. Jako jedny z hlavních publikací byly tedy zvoleny tituly *Krise a zánik Římské republiky* od Karla Christa, neboť se jedná o velice obsáhlou knihu, která čerpá z velkého množství pramenů, a titul *Rubikon: Triumf a tragédie Římské republiky* od Toma Hollanda, který pracuje se zdroji z velké části odlišnými nežli dílo Karla Christa. Kapitola poslední je založena primárně na zápiscích samotného G. I. Caesara, *Válečné paměti: o válce gallské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Pro tuto část je dále čerpáno z titulu Luciana Canfora, *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*, který z velké části pracuje s originálními dobovými prameny. Velmi nápomocné, ačkoli spíše stručnější, byly knihy *Krise Římské republiky*, jejíž autorem je Appiános a *Dějiny antického Říma* od Michaela Granta.

Práce se již nevěnuje událostem Caesarova života po okamžiku nabytí absolutní síly ani událostem následujícím v Římské republice. Jejich rozbor by již dále nepřispíval cíli práce. Tato tematika je ponechána otevřenou pro budoucí bádání. Také detailně nepopisuje, často ani nezmiňuje, velké osobnosti politiky Římské republiky, jako byli například Marcus Iunius Brutus či Marcus Tullius Cicero, není tomu zapotřebí, práce je zaměřena primárně na osobu Caesara a vše, co je v kapitolách zmíněno, přispívá výhradně k dokonalému pochopení jeho osoby. Dále záměrně nesrovnává rozebíranou problematiku blíže s dnešní dobou či jinými historickými událostmi. Tato část je opět ponechána pro další bádání.

1 DIPLOMACIE

Co je to diplomacie? Definice a význam tohoto slova se liší podle situace, úhlu pohledu, a dokonce i dle jejího hlavního aktéra. Diplomacií je nejčastěji označována mezinárodní činnost států, samotné vztahy mezi státy na mezinárodní úrovni, soubor praktických nauk, norem a obyčejů v mezistátních stycích, mimořádná obratnost jednání či sofistikovaný přístup k řešení problému.¹ Jaká je ovšem její přesná definice?

Pro pozdější praktický rozbor příkladů je zapotřebí definovat a dostatečně přiblížit tento termín.

1.1 Dělení diplomacie

Diplomacie je dělena na 3 roviny: 1. **Dějiny** 2. **Praxe** 3. **Teorie**.² Pro úspěšné pochopení je tedy zapotřebí projít všemi rovinami a objasnit jejich podstatu.

Tato část práce, první kapitola, je věnována rovině **teoretické**. Objasňuje a definuje základní pojmy a termíny; diplomatické cíle a funkce, nástroje a využití diplomacie samotné, potřebné k pochopení pozdější analýzy praktických příkladů i čtenářem, který není s tímto tématem více obeznámen.

Historická rovina je ve třetí kapitole demonstrována na dějinách antického Říma a diplomacie Římské republiky. Popisuje první dohody, její využití a formy použití.

Druhá rovina, **praxe**, je rozebrána na životu G. I. Caesara ve čtvrté kapitole práce. Je analyzováno použití diplomacie k dosahování osobních i státních cílů. Značná část je věnována jejímu využití v kombinaci s aplikací síly.

1.2 Definice

Definici diplomacie uvádí řada slovníků a publikací odlišně. Podle *Akademického slovníku cizích slov* se jedná o „oficiální činnost směřující k dosažení zahraničněpolitických cílů a úkolů prostřednictvím jednání“³. *Slovník cizích slov pro nové století* shledává tento

¹ KAVAN, Jan, MATĚJKA, Zdeněk a ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6, s. 11.

² VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 15-19.

³ *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Dotisk. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9, s. 167

termín „oficiálním jednáním států v zahraniční politice“⁴. Při pohledu na pole zahraniční univerzitní literatury, *Oxfordský slovník* charakterizuje diplomacii jako „řízení mezinárodních vztahů vyjednáváním; metodu, pomocí které jsou tyto vztahy řízeny prostřednictvím velvyslanců“⁵.

Pro účely této práce lze také použít pojetí diplomacie dle *Frankofonního slovníku* zmiňované v knize Z. Veselého *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. Autoři této publikace jí vnímají z několika úhlů pohledu a rozeznávají **6 základních definic**, dle nichž je diplomacie:

- 1) Odvětví politiky, která se absolutně či částečně zaměřuje na zahraniční vztahy k určité epoše či k určitému státu
- 2) Speciální druh vedení zahraniční politiky
- 3) Věda a umění reprezentace států a jednání mezi nimi
- 4) Zahraniční reprezentace státu prostřednictvím činnosti specializovaných činitelů
- 5) Diplomatická kariéra
- 6) Schopnost, cit a obezřetnost, jež se osvědčují v řízení nějaké záležitosti⁶

Jednodušší nicméně výstižná definice patří R. Satowovi: „Diplomacie je řízení provozu mezi státy pomocí mírových metod“⁷. Nejobecnější definici uvádí *Hubingerova Encyklopedie diplomacie*, která shrnuje diplomacii jako „průběh a formy vyjednávání mezi osobami, skupinami či státy a národy“⁸.

Dle vybraných definic, je také možné si povšimnout, že je diplomacie nepřímou určována. Je nazývána schopností, odvětvím politiky, průběhem a způsobem vyjednávání, aplikací důvtipu. Nikde ovšem není jednoznačně určena vědou. V tomto vztahu tedy vyvstává otázka, zda je tedy diplomacie vědou či spíše uměním?

Daniel Varé charakterizuje diplomacii jako „umění získat, co chce člověk mít aplikované na zahraniční politiku.“⁹ k obdobnou formulaci nabízí i *Websterův encyklopedický slovník*, který definuje diplomacii jako „umění a zkušenost vedení jednání mezi národy“¹⁰.

⁴ LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy : 30000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2007. ISBN 80-7382-005-6, s. 87.

⁵ BROWN, Lesley. a William LITTLE. *The New shorter Oxford English dictionary on historical principles*. Thumb index ed. Oxford: Clarendon Press, 1993. ISBN 0-19-861271-0, s. 678

⁶ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 11-12.

⁷ ROBERTS, Ivor a Ernest Mason SATOW. *Satow's diplomatic practice*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-969355-9, s. 3.

⁸ HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-296-1, s. 42.

⁹ UTHMANN, Jörg von. *Diplomaté: státní aféry od dob faraonů po současnost*. Brno: Books, 1998. Bonus A - Memorabilia. ISBN 80-7242-000-3, s. 125.

¹⁰ *Webster's new encyclopedic dictionary*. Rev. ed., 2nd print. New York: Black Dog & Leventhal Publishers, 1995. ISBN 1884822207, s. 678.

Nelze se plně přiklonit ani k jednomu z tvrzení, zároveň ovšem není možné tvrdit, že by jedno z nich nebylo pravdou. Diplomacie ke své úspěšné realizaci využívá poznatky všech věd. Tato skutečnost později napomáhá k odpovídajícímu odhadu situace a vynesení správných rozhodnutí.¹¹ Je vědou uměním a uměním vědám.

Pokud je na diplomacii nahlíženo jako na umění, jedná se právě o umění vyjednávání a umění komunikace, která jsou jedněmi z nejdůležitějších rysů diplomata ve chvíli, kdy upustíme od odborných znalostí.¹²

Diplomacie je v této kapitole velice detailně rozebírána také za účelem uvědomění si, že se nevztahuje pouze na oblast mezinárodních vztahů. Příznačná část příkladů užití diplomacie G. I. Caesarem, které tato práce zkoumá, nespadá bezprostředně do prostředí mezinárodních vztahů či zahraniční politiky. Jedná se, mimo jiné, také o řešení konfliktů a sporů, a to až už mezinárodních, vnitrostátních či osobních. Diplomacie by se dala charakterizovat jako jedna z hlavních forem jejich řešení.¹³

1.3 Funkce diplomacie

Diplomacie v první řadě **umožňuje komunikaci** mezi politickými představiteli států a ostatními entitami. Zprostředkovává přenos zpráv a informací adekvátním způsobem mezi vybranými skupinami, čímž de facto napomáhá k formování mezinárodní společnosti a systému. V tomto případě se může jednat o bilaterální komunikaci (mezi dvěma aktéry) či multilaterální komunikaci (mezi více aktéry).¹⁴

Druhou funkcí je shledávání její **úsilí o vyjednání souhlasu**. Základem diplomacie je kompromis, a právě tato její úloha je jednou z nejdůležitějších. Mezinárodní systém by bez této funkce dle všeho mohl samostatně existovat, byl by nicméně plný neshod, sebestředných rozhodnutí a mírově neřešitelných mezinárodních konfliktů a konfliktů osobních.¹⁵

¹¹ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 15

¹² VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 15

¹³ NYE, Joseph S. *Understanding international conflicts: an introduction to theory and history*. 3rd ed. New York: Longman, c2000. ISBN 0-321-03327-2, s. 12-15.

¹⁴ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 269-272.

¹⁵ JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x, s. 81-84.

Diplomacie dále přispívá svému státu **shromažďováním vědomostí** ostatních státních aktérů, informace o jejich vývoji, cílech atp. a snaží se o minimalizaci napětí na poli mezinárodních vztahů. Tento druh napětí vzniká jako důsledek znatelné odlišnosti států a národů v jejich názorech, hodnotách, ideálech a obavách. O jeho snížení se zasazuje navazováním mezinárodních smluv a dohod.¹⁶

Poslední funkce, ovšem neméně důležitá, je její symbolická funkce. Reprezentuje prostou existenci státu ve světě prostřednictvím svých zástupců.¹⁷

1.4 Diplomacie a zahraniční politika

Diplomacie usiluje o splnění cílů zejména tím, že zastává formu řízení a výkonu zahraniční politiky může se však také podílet na přípravě rozhodnutí. Často bývá nesprávně zaměňována za zahraniční politiku jako takovou. Ta je tvořena vládním systémem, nikoli diplomaty.¹⁸ Zahraniční politika je „souhrn východisek, postojů a aktivit vlády vůči zahraničním subjektům. Vychází z reality vnitřní politiky státu, z definice jeho národních zájmů a z odhadu reálných možností jejich prosazení v mezinárodním kontextu.“¹⁹

Z tohoto pohledu se na diplomacii tedy nahlíží jako na „činnosti státních institucí či jednotlivců s cílem realizovat cíle a úkoly zahraniční politiky státu“²⁰. Sama o sobě ovšem diplomacie není politikou, nýbrž nástrojem k jejímu uskutečnění. Obdobně na situaci nahlíží J. Kleiner, který považuje diplomacii v první řadě za nástroj státnictví, který od svého počátku sloužil primárně k vypořádání se s ostatními státy.²¹

Diplomacie se primárně soustředí na komunikaci a její obratné využití k dosažení cílů, které stanovuje zahraniční politiky země.

1.5 Diplomat

Aktér nebo zástupce diplomacie je diplomat. Stejně jako u diplomacie samotné je na diplomata nahlíženo z několika možných úhlů. Z hlediska mezinárodních vztahů se jedná

¹⁶ MORGENTHAU, Hans J. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston: McGraw-Hill, c1993. ISBN 0-07-043306-2, s. 564-569.

¹⁷ JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x, s. 85-87

¹⁸ ROBERTS, Ivor a Ernest Mason SATOW. *Satow's diplomatic practice*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-969355-9, s. 3-5.

¹⁹ HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-296-1, s. 159

²⁰ HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-296-1, s. 42.

²¹ KLEINER, Jürgen. *Diplomatic practice: between tradition and innovation*. Hackensack, NJ: World Scientific, c2010. ISBN 9814271241, s. 1-14

o „osobu angažovanou či zkušenou v diplomacii“²², „státního úředníka pověřeného zastupováním svého státu“²³. Obdobně lze považovat osobu diplomata ve smyslu obecném.

V díle *Slovník diplomata* si Ch. Freeman vypůjčil troufalou definici C. Stinnetta dle níž je diplomat „osobou, která vás může poslat do horoucích pekel takovým způsobem, že se na tu cestu budete těšit.“²⁴ Hlavními kvalitami takovýchto osob jsou neutuchající takt, neústupnou klidnost a vytrvalost. Důmyslným citátem přispěl Ch. Maurice dle nějž „řekne-li diplomat ano, myslí snad. Řekne-li snad, má na mysli ne. Řekne-li ne, pak to není opravdový diplomat.“²⁵ Literatura ho nazývá například „obratným vyjednavatelem“²⁶ či člověkem prozíravým, chytrým ve vyjednávání a vyřizování. Právě pojetím Caesara jako diplomata a jeho forem řešení konfliktů se blíže zabývá 4. kapitola.

Diplomat se za dobu svého působení setkává stále s novými problémy k řešení, různým prostředím a odlišnými kulturami i zájmy. Klíčová je jeho schopnost vyjednávání, komunikace a rychlé adaptace. Promítnutím těchto skutečností je také fakt, že diplomat se zdokonaluje s věkem. Nejedná se zde o věk nebo stáří nýbrž o zkušenosti, které v životě diplomat získává. Existuje jen málo povolání, která by od člověka vyžadovala takto široký všeobecný přehled, morální hodnoty, osobní kouzlo a znalost tolika oborů. Je možné diplomata shledat člověkem, který není profesionálem v žádné z vědních či praktických oborů, je nicméně obeznámen se základy *všech* problematik do takové míry, že je schopen konverzace s takovými odborníky.

Největší přednost diplomata by měla být bezpochyby jeho forma komunikace. Jednou z jeho základních a klíčových činností je vyjednávání. Jedná se o specifické využití komunikace k dosažení porozumění či dohody prostřednictvím diskuze. Snazší úlohou je pro diplomata dosáhnout kýženého porozumění či cíle v případě, že se zájmy obou stran překrývají, v tomto případě následně diplomat usiluje o nalezení rovnováhy mezi oběma stranami. Za okolností, při kterých se zájmy liší, je úloha diplomata nezbytná a v tuto chvíli záleží na jeho kapacitě pro vyjednávání. Zájmy a cíle jednotlivých států mohou být veřejně publikovány, nebo mohou být drženy v tajnosti.²⁷

²² BROWN, Lesley. a William LITTLE. *The New shorter Oxford English dictionary on historical principles*. Thumb index ed. Oxford: Clarendon Press, 1993. ISBN 0-19-861271-0, s. 678.

²³ *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Dotisk. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9, s. 167.

²⁴ FREEMAN, Charles W. *The diplomat's dictionary*. Rev. ed. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1997. ISBN 1878379666, s. 112.

²⁵ Z originálu: „A diplomat who says “yes” means “maybe”, a diplomat who says “maybe” means “no”, and a diplomat who says “no” is no diplomat.“ Charles Maurice. [Cit. 11.2.2017]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/quotes/7358849-a-diplomat-who-says-yes-means-maybe-a-diplomat-who>

²⁶ *Webster's new encyclopedic dictionary*. Rev. ed., 2nd print. New York: Black Dog & Leventhal Publishers, 1995. ISBN 1884822207, s. 678

²⁷ KLEINER, Jürgen. *Diplomatic practice: between tradition and innovation*. Hackensack, NJ: World Scientific, c2010. ISBN 9814271241, s. 1-14

Mezi hlavní formy diplomatické činnosti patří **budování a udržování dobrého obrazu země v zahraničí, udržování mezinárodní spolupráce, prosazování zájmy státu v zahraničí a udržování vztahů s krajanskou komunitou.**²⁸

Zjednodušeně by se dal diplomat také nazvat osobou, která s využitím taktu a vyjednávací obratnosti dosahuje cílů bez použití bezprostředního násilí. Pohled na vazbu spojení násilí a diplomacie je dnes velmi ožehavých tématem. Někteří zastávají názor, že diplomacie je prostředkem k eliminaci síly v jednání. Dle Veselého je v mezinárodních vztazích diplomacie dokonce považována za protiklad síly,²⁹ druhá strana ovšem argumentuje, že by bez její existence neexistovala.³⁰ Této problematice se blíže věnuje další kapitola.

1.6 Nástroje diplomacie

Pro diplomacii platí, že by za jakýchkoli podmínek měla splňovat následující dva základní atributy:

- 1) **jednat a rozhodovat inteligentně, rozumně**
- 2) **jednat a rozhodovat v zájmu míru**³¹

V tomto duchu poté k dosažení cílů používá tři základních nástrojů: **kompromisu, přesvědčování a nátlaku.**³²

Žádná skutečná forma diplomacie přitom nespolehá pouze na jeden z těchto nástrojů. Není příkladu diplomacie, která by využívala k jednání pouze výhrůžky použití síly, a přesto se dala shledat mírovou. Stejně tak jako bychom nemohli nazvat diplomacii spoléhající pouze na přesvědčování diplomacií inteligentní. Diplomacie spoléhající výhradně a zcela na přesvědčování by nikdy neobstála oproti diplomacii nátlaku.³³

²⁸ HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-296-1, s. 42-43

²⁹ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 13-14.

³⁰ JOCH, Roman. *Soft power coby doplněk hard power, nikoli však její náhrada*. Ústav mezinárodních vztahů Praha [online]. © 2017. [Cit. 13.2.2017]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/soft-power-coby-doplněk-hard-power-nikoli-vsak-jeji-nahrada>

³¹ MORGENTHAU, Hans J. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston: McGraw-Hill, c1993. ISBN 0-07-043306-2, s. 564-569.

³² MORGENTHAU, Hans J. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston: McGraw-Hill, c1993. ISBN 0-07-043306-2, s. 564-569.

³³ JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x, s. 61-67.

Obdobně nelze tvrdit, že pokud se aplikace jednoho nástroje ukázala jako adekvátní a účinnou, byl by tento nástroj stejně v hodný i v odlišném případě. Klíč k ideálnímu svolení postoje diplomacie tedy představuje správné vyhodnocení jednotlivých situací a následné rozhodnutí, jak velký důraz bude věnován jednotlivě každému z nástrojů, resp. jejich poměru.

1.6.1 Nátlaková diplomacie

Diplomacie se považuje za úspěšnou cestu prevence, aby nedošlo k ovládnutí mezinárodních vztahů silou. Snaha o kompromis mezi stranou hrozící silou a stranou aplikující diplomacii je zde klíčová. Síla ovšem v mezinárodních vztazích dále setrvává, ačkoli není tak běžně používána. Státy jsou díky její přítomnosti schopny vyvinutí jiné formy tlaku. Jde o tzv. **nátlakovou diplomacii**. Namísto s bezprostřední aplikací síly pracuje tento druh diplomacie s nátlakem a výhrůzkami. V tomto případě, kdy je kapacita uplatnění síly skutečná, se tedy nabízí odlišný postoj než její explicitní použití, a to sílu uchovat s vyrozuměním o tom, že může a bude použita za určitých okolností.³⁴

Podstatu nátlakové diplomacie vysvětluje do určité míry citát čínského стратега Sun Tzua který tvrdí, že se „velmi úspěšným nestanete, pokud dosáhnete sedmi set vítězství v sedmi set bitvách, opravdový úspěch spočívá v poražení svého soupeře, aniž byste se uchýlili k válčení.“³⁵

Jedná se o druh diplomacie, která dokáže přesvědčit druhou stranu k vykonání či nevykonání dané akce, aniž by se uchýlovala k bezprostřednímu použití násilí. Jde o situace, kdy jsou diplomatické aktivity provázeny mocenským či ekonomickým nátlakem, který nutí druhou stranu k přijetí požadavků první strany. Aktér A tedy poptává po aktérovi B specifické učinění a podporuje tuto žádost hrozbou pro případ, kdyby druhá strana odmítla učinit tak, jak je po ní vyžadováno. V tomto případě by pak měla být hrozba důvěryhodná a přesvědčit soupeře natolik, že uvěří, že je čistě v jeho zájmu činit v souladu s poptávkou.^{36 37}

³⁴ ROBERTS, Ivor a Ernest Mason SATOW. *Satow's diplomatic practice*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-969355-9, s. 3-5.

³⁵ Z originálu: „You can claim to be really successful not when you obtain one hundred victories in one hundred battles, rather when you seize your enemy without even fighting.“ Sun Tzu (1971) [online]. © 2017. [Cit. 13.2.2017]. Dostupné z: <http://www.e-ir.info/2009/06/29/is-coercive-diplomacy-a-viable-means-to-achieve-political-objectives/>

³⁶ SCHETTINO, Ilario. *Is Coercive Diplomacy a Viable Means to Achieve Political Objectives?*. E-International Relations, © 2017. [Cit. 14.2.2017]. Dostupné z: http://www.e-ir.info/2009/06/29/is-coercive-diplomacy-a-viable-means-to-achieve-political-objectives/#_ftn2

³⁷ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0, s. 33-35.

Co se donucovacích nástrojů týče, nejedná se pouze o vyhrožování použitím vojenské síly, stát může uplatnit na svého protivníka tři základní nástroje nátlakové diplomacie: **politické, ekonomické a silové**.³⁸

Politické nástroje jsou zde zastoupeny například hrozbou vystoupení z určité mezinárodní společnosti či organizace, přerušení vzájemných dohod a aliancí.

Ekonomické prostředky jsou nejspíše nejčastějším nástrojem nátlakové diplomacie dnešní doby. Státy či mezinárodní organizace uvalují sankce proti viníkům či agresorům. Jedná se často o poválečné sankce, sankce za porušení mezinárodního práva, vnitřních nařízení mezinárodních společenství a unií, jejich vyhlášek a norem.³⁹

Pokud je **síla** v tomto přístupu k vyjednávání použita, nejedná se o její aplikaci na druhé straně za účelem způsobení újmy, použití síly působí jako demonstrativní a exemplární příklad, aby byla považována případná hrozba či výhrůžka za skutečnou a naplnitelnou. Další alternativou je poté použitím síly hrozit. Ohledně síly a její aplikace v mezinárodních vztazích i diplomacii pojednává navazující kapitola.

Nátlaková diplomacie bývá často zaměňována s pojmy *vydírání* a *zastařování*.⁴⁰ Na rozdíl od nich je ovšem strategií defenzivní. *Vydírání* a *zastařování* v kontextu mezinárodních vztahů lze charakterizovat jako záměrný nátlak a vyhrožování za účelem dosáhnout specifického cíle ve svůj prospěch. Běžně je takto vyvolán konflikt nový. Nátlaková diplomacie na druhou stranu pracuje s přetrvávajícím konfliktem. Vystupuje převážně jako reakce na konflikt již vzniklý.⁴¹

Jedná se, zejména v dnešní době, o velmi atraktivní způsob využití diplomacie. Jeho prostřednictvím lze dosáhnout politických, ekonomických i vojenských cílů bez započetí vážnějšího konfliktu. Na druhou stranu jde ovšem o způsob chování, jehož důsledky jsou velmi těžko odhadnutelné. V případě, že jsou uplatněné výhrůžky opomíjeny a nepřijaty druhou stranou, je zde velká pravděpodobnost pro započetí ozbrojeného konfliktu a celkově realizaci činů, které byly zpočátku zamýšleny pouze jako výhrůžky. Jednou vyřčené hrozby už není možné vzít zpět.

³⁸ MCGILLIVRAY, Fiona, and Allan C. Stam. *Political Institutions, Coercive Diplomacy, and the Duration of Economic Sanctions*. The Journal of Conflict Resolution, vol. 48, no. 2, 2004, pp. 154–172., [online]. © 2017. [Cit. 14.2.2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3176248.

³⁹ FREEMAN, Charles W. *Arts of power: statecraft and diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, c1997. ISBN 1878379658, s. 45-52.

⁴⁰ Anglicky: *deterrence*

⁴¹ LEVY, Jack S. *Deterrence and Coercive Diplomacy: The Contributions of Alexander George*. Political Psychology, vol. 29, no. 4, 2008, s. 537–552., [online]. © 2017. [Cit. 14.2.2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20447143.

2 SÍLA V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH

Síla představuje nejstarší prostředek k získání moci. **Moc** lze nazvat jako „schopnost ovlivnění rozhodnutí a činění ostatních“⁴², „schopnost aktéra získat či učinit to, co chce“⁴³. Od počátku dob byly cíle jednotlivců, skupin, států a národů získávány za pomoci síly. Lidé od pradávna sváděli boje o své zájmy. Primárně za pomoci svých národních vojsk a armád ve válkách.

„Válka je systematickou aplikací řízeného násilí jednoho státu vykonaném na druhém za účelem dosažení změn v politických, ekonomických, kulturních či válečných vztazích. Hlavní cíle války je nastolení trvalejšího míru a její úspěch spočívá v urovnání poměrů tak, aby byla pravděpodobnost další války snížena na minimum.“⁴⁴

Další rozdělení možností nabytí moci je popsáno s pomocí teorie *hard* a *soft power* od Josepha Nye Jr.

2.1 Hard power

Pojmem *hard power* je popsána schopnost národu či politického orgánu využití ekonomických nástrojů či vojenské síly k ovlivňování chování ostatních aktérů mezinárodní politiky. Opírá se o sílu, která je v tomto případě zastoupena hmotnými zdroji, včetně obyvatel, území, přírodních zdrojů, ekonomické i vojenské kapacity. Hard power reprezentuje schopnost aktéra A pomocí těchto zdrojů ovlivnit preference a záměry aktéra B tak, jak by sám ze své vlastní iniciativy neudělal. Princip dosahuje svých cílů pomocí využití síly bezprostředně **formou násilí**, nebo využití její existence například v podobě **nátlaku, donucení či zastrahování**.⁴⁵

Joseph Nye definuje *hard power* jako „schopnost využití principu cukru a biče“⁴⁶ ekonomickými a vojenskými prostředky k ovlivnění preferencí ostatních.⁴⁷

⁴² FREEMAN, Charles W. *Arts of power: statecraft and diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, c1997. ISBN 1878379658, s. 3.

⁴³ NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, c2004. ISBN 978-1-58648-306-7. s. 2.

⁴⁴ FREEMAN, Charles W. *Arts of power: statecraft and diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, c1997. ISBN 1878379658, s. 62.

⁴⁵ WILSON, Ernest J. *Hard Power, Soft Power, Smart Power.*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, vol. 616, 2008, s. 110–124., [online]. © 2017. [Cit. 1.3.2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/25097997.

⁴⁶ Anlgicky: carrots and sticks

⁴⁷ NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, c2004. ISBN 978-1-58648-306-7. s. X, 5.

Jak bylo výše zmíněno použití síly nemusí být bezprostřední, může se jednat o **zastařování**, **vyhrožování** či **vydírání**, dále je také možná prostá demonstrace vojenského potenciálu. Tento přístup k dosažení cílů počítá také s mučením, exemplárními tresty a exemplární **demonstrace síly násilím** právě za účelem zastaření. Není zde klíčové násilí a sílu použít, lze také těžit pouze z hrozby jejího použití. Zastařování silou neslouží ovšem pouze k dosažení jistého cíle, či k trestání těch, co se proti vůli aktéra A proviní. Jeho důležitá úloha je také informovat protější strany o tom, že případné porušení pravidel, například míru, nemá jejich deviate šanci na úspěch.⁴⁸

2.2 Soft power

Jak již bylo výše zmíněno, na moc lze nahlížet jakožto na schopnost „získat to, co člověk chce.“⁴⁹ Dále již záleží na způsobu, který je k získání kýženého výsledku použit. V předchozí kapitole byly přiblíženy metody absolutnější: fyzický nátlak, vyhrožování, donucování. Cesta sofistikovanější, taktičtější je forma vlivu, který je tak mocný, že docílí změny preferencí, postoje, tužeb, ideálů jedince či státu, a zároveň tak nenápadný, že si daný subjekt neuvědomí, že je vystavován silnému procesu ovlivňování svých základních hodnot zvenčí. Charakteristický název toho typu moci je *soft power*.

Termín *soft power* byl prvně zmíněn profesorem Harvardské univerzity Josephem Nye ve své knize z roku 1990 *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, dále ho rozvinul v roce 2004, kdy termínu věnoval celou knihu *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Objevuje se také v další z jeho publikací: *Understanding international conflicts: an introduction to theory and history*.

Jedná se termín používaný v mezinárodních vztazích k popisu schopnosti politického aktéra ovlivňovat akce nebo zájmy jiných subjektů využíváním kulturních a ideologických prostředků. Jinými slovy jde o napohled nenucenou přitažlivost, která je schopná utváření preferencí ostatních.⁵⁰

Soft power může být opět vnímána velice odlišně a lze jí vysvětlit několika definicemi. Joseph Nye jí popisuje jako „schopnost dosáhnout toho, co chcete, pomocí zalíbení/atraktivy

⁴⁸ FREEMAN, Charles W. *Arts of power: statecraft and diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, c1997. ISBN 1878379658, s. 53-55.

⁴⁹ NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, c2004. ISBN 978-1-58648-306-7. s. I.

⁵⁰ LACKEY, DP. *Soft Power, Hard Power, and Smart Power*. *Philosophical Forum*. 46, 1, 121-126, 2015. ISSN: 0031806X. [online]. © 2017. [Cit. 1.3.2017] Dostupné z: Academic Search Complete, Ipswich, MA (zdroje VŠE portál).

namísto vynucení či placení „⁵¹ a také jako schopnost jedince či státu k sobě přilákat a upoutat ostatní bez použití *hard power* tj. nátlaku, fyzické síly, ekonomických omezení nebo užití peněz jako prostředek přesvědčování.⁵²

Při použití síly či donucení konfliktní aktér A přímo zařídí, aby aktér B vykonal činnost, kterou si aktér A přeje. *Soft power* pracuje na zcela odlišném principu. V hypotetickém případě můžeme přiblížit *soft power* jako příklad, kdy je aktér A schopen ovlivnit a změnit preference aktéra B, který následně zcela dobrovolně změní své chování ve prospěch preference aktéra A.⁵³

Joseph Nye zmiňuje v knize názor Michaela Ignatieffa, podle nějž se vliv státu odvozuje primárně z **morální autority, vojenské kapacity a schopnosti mezinárodní spolupráce**. Stát, který dokáže úspěšně pracovat se všemi třemi zmíněnými hodnotami, má předpoklady k získání značného vlivu, z něhož se nejvýznamnějším považuje vliv kulturní. Nye doplňuje třemi základními zdroji *soft power* a to **kulturou, politickými hodnotami a zahraniční politikou států**⁵⁴.

Z pohledu války je *soft power* jedním ze základních stavebních kamenů úspěchu. V případě vedení války může bojující strana velice jednoduše o *soft power* přijít. Pokud není na její budování v průběhu konfliktu kladen dostatečný důraz, nastane veliký problém. Při vítězství v boji u poražené strany konflikt přetrvá, poražená strana si nese následky porážky, a ačkoli nezvítězila v boji, jejich původní cíl, který zapříčinil vypuknutí války, je přítomen dále. Je pouze dočasně utlumen a je záhodno očekávat jeho opětovné objevení.

Jednoduše, pokud bude strana A válčit na území strany B, zvítězí, podrobí si území, ale obyvatelé tohoto území nebudou nadvládu strany A přijímat dobrovolně, dříve či později dojde opět k vypuknutí konfliktu. Jde o velmi podceňovaný akt v průběhu vedení válek. Jediným zdánlivě odpovídajícím řešením pro absolutní vítězství bez starosti o *soft power*, při kterém by nepřetrval původní konflikt, se zde jeví úplné vyhlazení protějškové strany společně s její civilní populací, jejími přívrženci a sympatizanty.

⁵¹ NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, c2004. ISBN 978-1-58648-306-7. s. X

⁵² NYE, Joseph S. *Understanding international conflicts: an introduction to theory and history*. 3rd ed. New York: Longman, c2000. ISBN 0-321-03327-2, s. 62

⁵³ FLANDEROVÁ, Linda. *Soft power: mít či nemít?* Mezinárodní politika, Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013. [online]. © 2017. [Cit. 1.3.2017]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/soft-power-mit-ci-nemit>

⁵⁴ NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, c2004. ISBN 978-1-58648-306-7, s. 9-11

S konceptem síly v mezinárodních vztazích byly tedy vysvětleny veškeré teoretické znalosti potřebné pro následné pochopení a analyzování zahraniční politiky a diplomacie Římské republiky.

3 DIPLOMACIE A SÍLA ŘÍMSKÉ ŘÍŠE

Za účelem zasazení postavy Caesara do politického dění jeho doby a dokonalého pochopení analýzy jeho pozdějších rozhodnutí a postojů je nezbytné nastínit pojetí a řízení diplomacie i zahraniční politiky Římské republiky.

Dějiny římské zahraniční politiky se začínají psát v šestém století před naším letopočtem, kdy byli z Říma vyhnáni Etruskové a namísto monarchie byla nastolena republika.⁵⁵

Ještě v šestém století před naším letopočtem Řím nepředstavoval nic více než malé město na území dnešní Itálie. Úspěšnost římského vzestupu lze přisoudit třem základním skutečnostem. **Diplomacii, vojenské obratnosti a silným vůdcům.** Zdaleka nejvíce Řím profitoval ze své jedinečné schopnosti vést častá a velice úspěšná vojenská tažení, která mu poskytla na onu dobu nevídané prostředky. Díky těmto prostředkům rozšiřoval svou armádu a zabíral stále nová území. Získávání finančních zdrojů bylo hlavním motivem římské expanze, s novým pleněním přicházely nové krajiny a posouvaly tak hranice Římské republiky.⁵⁶

Od počátku čelila Římská republika značným problémům se svými sousedy, se kterými vedla neustálé boje. Tyto boje jí na jednu stranu velice oslabily, na druhou stranu ovšem přispěly k upevnění její pozice v Itálii. Nezbytnost budovat armádu k ochraně této říše jí poskytla solidní schopnost obrany na dlouhou dobu. Na rozdíl od ostatních aktérů zahraniční politiky tehdejší doby stavěla Římská republika velice na své diplomacii. Nerazila cestu pouze silou za pomoci své armády, spoléhala také na mírová řešení a strategické nekonfliktní dohody. Velice důležitou byla také římská kultura, která byla shledávána velice atraktivní ostatními městy.⁵⁷

3.1 Diplomacie Římské republiky

Diplomacie slouží v moderní historii primárně za účelem dosáhnout 3 základních cílů. Je používána k před **prevenci vypuknutí konfliktu**; k jeho **urovnání**, pokud již je v průběhu, a **urovnání vztahů po jeho skončení**. Jak bude v dalších podkapitolách poukázáno, Řím

⁵⁵ VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny mezinárodních vztahů*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-499-2, s. 24-30.

⁵⁶ CAMPBELL, Brian. *Diplomacy in the Roman World (C.500 BC-AD 235)*. Diplomacy & Statecraft, vol. 12, no. 1, Mar. 2001. [online]. © 2017. [Cit. 20.3.2017]. Dostupné z: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=6897924&lang=cs&site=eds-live.

⁵⁷ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 15-42.

nepoužíval svou diplomacii výhradně dle tohoto modelu. Využíval tuto metodu mimo jiné také ke své expanzi a generaci vlastního zisku.

3.1.1 Rysy římské diplomacie

Stěžejní byla pro římskou diplomacii, jednání a veškeré dohody **důvěra**. Fakt, že Římané stavěli na cti, důvěryhodnosti a principech vzbuzovala v ostatních cennou důvěru a ochotu jednat. Neočekávali od Říma zradu ani nečestné jednání.⁵⁸ Římská republika byla díky svému renomé, velikosti, historii a hodnotám v *očí* ostatních aktérů pojmána jako záruka spravedlnosti a čestného jednání.⁵⁹ Její *soft power* byla tedy značně vysoká.

Hlavní cíle právě římské diplomacie lze rozdělit následně:

- 1) Vytváření a udržování míru
- 2) Rozdělování válečných kořistí
- 3) Zavádění a správa dohod a smluv
- 4) Urovnávání obchodních sporů
- 5) Regulace obchodu⁶⁰

Model římské vlády lidu lze nejstručněji popsat následovně:

V čele stáli dva volení **konzulové**, do jejichž rukou byla svěřena téměř veškerá moc republiky. Disponovali vrchním velením nad armádou, pravomocí výkladu a utváření zákonů. Oba dva měli k dispozici také právo *veta* ohledně svých vzájemných rozhodnutí, jednalo se tedy do určité míry o *diktaturu dvou mužů*. Role imperátora⁶¹ byla ovšem v římské ústavě zakotvena jiným způsobem. Právoplatnému občanovi Říma mohl být přiřčen titul imperátora v době krajního nebezpečí, v případě ohrožení republiky. Tento post mohl ovšem zastávat pouze 6 měsíců a nesměl být jmenován víckrát po sobě. Konzulové byli navrhováni senátem ze svých řad a voleni prostřednictvím lidového shromáždění, **centurijního sněmu**, kterého

⁵⁸ CAMPBELL, Brian. *Diplomacy in the Roman World (C.500 BC-AD 235)*. Diplomacy & Statecraft, vol. 12, no. 1, Mar. 2001. [online]. © 2017. [Cit. 31.3.2017]. Dostupné z: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=6897924&lang=cs&site=eds-live.

⁵⁹ JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-X, volumen II., s. 175-179

⁶⁰ CAMPBELL, Brian. *Diplomacy in the Roman World (C.500 BC-AD 235)*. Diplomacy & Statecraft, vol. 12, no. 1, Mar. 2001. © 2017. [Cit. 31.3.2017]. Dostupné z: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=6897924&lang=cs&site=eds-live.

⁶¹ diktátora

se účastnili *všichni* občané. Tento sněm disponoval zákonodárnou mocí, volil úředníky, vyhlášoval válku a mír. Na druhé straně stál **senát**, *hlas lidu*, který ovšem nezastával žádnou konkrétní moc. Byl tvořen 300 senátory, zástupci vyššího obyvatelstva, bývalými vyššími úředníky. Senát zastupoval pouze rádčovskou funkci. Z větší části byl dělen na dvě frakce: **optimáti**, skupina konzervativních zástupců vyšších tříd lidu usilující o centralizaci moci pro státní instituci. Na druhé straně byli **populárové**, strana, která kontrastně usilovala o decentralizaci moci senátu a o její vložení do rukou lidu. Ačkoli senát zpočátku nedisponoval žádnou významnější ústavní pravomocí, jeho vůle byla velice významná. Jednalo se o *pravou ruku* konzulů, kteří se o většině svých kroků radili právě s ním. Získání členství v senátu bylo velice obtížné, většina úředníků byla totiž volena ze stále stejných rodů, jeho členství se tedy dalo pokládat do značné míry za dědičné. Prostý lid mohl mimo společného shromáždění zasahovat do politického prostřednictvím **tribunů lidu**, veřejně volených zástupců taktéž s právem *veta*.^{62 63 64}

3.2 Raný systém federace

Pro Řím, jakožto významné město Itálie, bylo nepostradatelné udržování dobrých vztahů se sousedními městy na území Latia, provincie, kde se Řím nacházel. Tyto města tvořila tzv. Latinský spolek. Jednalo se o sdružení autonomních obcí a měst v době mezi 6. a 4. stoletím př.n.l., která se k sobě vzájemně přidružovala a vypomáhala si na základě této smluvní dohody.⁶⁵

Za jednu z prvních dohod římské diplomacie je považována bilaterální smlouva z roku 493 př.n.l. mezi Římem a tímto spolkem. Dle této úmluvy navázaly obě strany přátelské vztahy. Jak říká smlouva: „Nechť vládne od tohoto okamžiku mír mezi římskými a latinskými městy po dobu dokud nebe a země setrvá ve stejné pozici...“⁶⁶ Shrnutí může být do 4 základních bodů

- 1) Mezi členy dohody není vedena válka, není umožněno povolit vstup na společné území stranám, které by smýšlely vést válku.

⁶² GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 70-80, 176.

⁶³ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 11-15.

⁶⁴ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 22-24

⁶⁵ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 93-99.

⁶⁶ GARLAND, Lynda a Matthew DILLON. *Ancient Rome: from the early Republic to the assassination of Julius Caesar*. New York, NY: Routledge, 2005. ISBN 0-415-22458-6, s. 24-25

- 2) V dobách války si všichni členi musí vypomoci veškerými možnými jednotkami a válečné kořisti budou spravedlivě rozděleny.
- 3) Spory týkající se soukromých smluv uzavřených mezi osobami budou souzeny 10 dní od podepsání v místě, kde byla smlouva podepsána.
- 4) Z dohody nebude nic vyjmuto ani přidáno bez konsenzuálního souhlasu obou stran – Římanů a Latinů.⁶⁷

Římské vztahy s tímto spolkem byly v průběhu let velice proměnlivé. Ačkoli si obě strany vypomáhaly v době galského invaze, členové Latinského spolku se stále bouřili, probíhala protiřímská povstání a aliance tedy nefungovala příliš efektivně. Řím se začal chovat méně ohleduplně. Po vpádu Vejí, kde zcela nedodržel bod smlouvy o spravedlivé distribuci válečné kořisti, zabral veškeré dobyté území pro sebe.⁶⁸

V roce 343 př.n.l. napadl Capuu, jedno z nejdůležitějších měst spolku, kmen Samnitů. Obyvatelé města požádali Řím, aby jim poskytl vojsko k obraně, senát ovšem na základě polohy města, leželo daleko mimo území Říma, žádost odmítl. Pod hrozbou nebezpečí ze strany Samnitů se tedy město uchýlilo ke krajnímu řešení, vzdalo se samostatnosti a požádalo o přidružení k Římu. Ten této žádosti vyhověl a vyslal pomoc na obranu již svého vlastního území, města Capua.⁶⁹

Zde je k rozeznání jedna z prvních římských expanzí bez aplikace síly na okupanta území, které si později podrobil. Vzhledem ke své vojenské kapacitě získal Řím nová území. Válkou se třetí stranu získal přízeň i teritorium svého souseda.

Následně byl ze strany Latinského spolu podán důmyslný požadavek o sjednocení oblasti pod jednu společnou říši, pod Řím. Tento návrh byl ovšem senátem zamítnut. Spojení se spolkem by znamenal ponechání Latinům téměř polovinu rozhodovacích křesel a právo na volbu jednoho konzula. Jako reakci na tento nevstřícný krok vyhlásil spolek Římu válku. Mezi lety 340 - 338 př.n.l. setrval Řím ve válce s Latiny a po dvou letech bojů oslavoval vítězství Řím. Ten ovšem namísto očekávaného uzavření míru s celým spolkem oslovil se žádostí o spolupráci a mír jednotlivá členská města. V případě souhlasu o přidružení města pod Řím, získali obyvatelé plné římské občanství. Tento návrh přijaly mnohá města společně s jejich okolím, čímž Řím nabyl více jak 11 000 kilometrů čtverečních spolu s více jak milionem osob. Města, která zcela odmítla, Tibur a Praeneste, si zachovala nezávislost, ale přesto jim byl

⁶⁷ FORSYTHE, Gary. *A critical history of early Rome: from prehistory to the first Punic War*. Berkeley: University of California Press, c2005. ISBN 978-0-520-24991-2, s. 185-188.

⁶⁸ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 55-58

⁶⁹ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 59-62.

potvrzen mírový stav s Římem. Ostatní latinským městům bylo dovoleno zachovat si své dřívější postavení s podmínkou, že se vzdání svého práva na uzavírání multilaterálních smluv mezi sebou. Náhradou bylo podmínění, že budou jednat pouze o bilaterálních smlouvách a dohodách mezi jimi samými a Římem. Tímto aktem Řím prakticky zapříčinil rozpuštění Latinského spolku, podmanil si jeho dřívější území a dal vzniknout svému impériu⁷⁰

Opět využili diplomacie k zajištění území. V případě, že by si města násilně podmanili, museli by je spravovat a hlídat proti rebeliím, tímto způsobem získali na svou stranu nové spojence. Také vzrostla značně římská *soft power*. Řím se ukázal jako protivník, který je i po válce schopen navázat vzájemně prospěšné příměří a je ochoten prominout spáchanou křivdu.

Spojenectví s Římem v sobě obnášelo mnohé výhody. Privilegiem jeho spojenců bylo právo na *commercium* a *conubium*, neboli záruka platnosti smluv mezi spojenci a Římany. Důležité bylo i právo *ius migrandi*, nezávislost změny bydliště. Právě aplikace toho práva přislíbila spojencům možnost emigrace do samotného Říma, při změně bydliště získali následně právoplatné římské občanství. Tento systém udělování občanství byl posléze změněn. Občanství již nebylo udělováno všem přistěhovalcům, nýbrž pouze vyšší třídě ve spřátelených městech. Titul dostávali magistři a starostové. Závazek podílet se svou armádou na válkách republiky stále přetrvával.⁷¹

Řím tímto omezil četnost nových občanství, vytvořil z něho exkluzivní statek a v první řadě rozšířil řady svých občanů i mimo jedno konkrétní město. Dále se také Římany mohli stát už pouze lidé velice vzdělaní, magistři, což ještě více posílilo pověst tohoto národa, což opět přispělo k jejich jménu a zalíbení pro okolí.

Řím celkově v těchto záležitostech velice získával ze svého jména. Jeho *soft power* velice rychle vzrůstala společně s jeho *hard power*. S nabývajícím územím, vývojem práva a rozšiřujícím se vojskem představoval velice atraktivního kandidáta na hegemonu oné doby. Navazoval více spojenectví; práva, která poskytoval svým spojencům, ho činila dosažitelným ostatním lidem. Možnost získání občanství a záruka platnosti obchodních smluv byly revoluční myšlenkou. Lidé prahly po tom dostat se do Říma a být jeho součástí. Proto se neostýchali bránit jeho zájmy. S každým rozšířením území se pochopitelně rozšiřovaly i řady jeho armády. Jeho pověst a prestiž podporováno velikou vojenskou silou se jevila velice atraktivní obcím, chtěly mít za sebou silného spojence, který by je ochránil.

⁷⁰ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 65-83

⁷¹ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 15-25

Do druhého století členská italská městě této koalice nepodléhaly vůči Římu žádné daňové zátěži. Jejich jediná povinnost byla poskytnutí svých vojsk pro armádu aliance v případě válečných tažení. Města si tedy zachovala svou samosprávu, suverenitu a byla plně samostatná. Řím si na druhou stranu rozšiřoval řady svých vojáků. Partneri si tedy uchovali svou suverenitu, nicméně zájmy Říma byly nadřazeny. Směr tehdejší zahraniční politiky udával vždy senát. Postupné zesilování moci Říma ovšem přinášel i negativní stránku věci. Se sílícím vlivem a armádou se začal měnit i jeho přátelský přístup ke svým spojencům. Jednotlivá města pro něj již nebyla tak důležitá, byla spravována magistraty a již dávno nebyla na prvním místě zájmů senátu. Řím začal protivit i městům. Ta musela z úmluvy posílat svá vojska na neustálá válečná tažení, což je činilo velice vyčerpanými, dále poté distribuce válečné kořisti neprobíhala příliš spravedlivě, dle očekávání se z největší nepoměrné části vždy těšil Řím.⁷²

I přes začínající nesrovnalosti byla římská zahraniční politika v této době nadčasovou. Namísto pouhého dobývání, plenění a zabírání území silou volila římská diplomacie důmyslnou cestu navazování spojení za účelem vytvoření společné koalice, která se byla schopna bránit proti vpádu silnějším nepřítele, ovšem s Římem v čele. Tento bravurní akt zvýšil dramaticky římskou *soft* i *hard power*. Nabýval nových území, do jeho armády se přidávali vojáci měst a osad, prestiž jeho jméno jakožto ochránce a zastávce práva narůstala a vzbuzovala v ostatních iluze být jeho součástí či přinejmenším jeho spojencem.

Počestnost, pověst, síla a zásady republiky jí získaly i bez boje mnohá spojení a klientské vztahy. Takovýmto příkladem může být například dohoda, kterou měla Římská republika s Egyptem. Egyptský král vložil svou zemi pod ochranu Říma a poskytl mu plnou pravomoc na udržování pořádku v zemi. Tato pravomoc se následně uplatní v řešení sporu mezi dvěma následovníky trůnu. Na oplátku své ochrany získával Řím z Egypta velké množství obilí.⁷³

3.3 Reforma římské federace (90-89 B.C.)

Počátkem prvního století př.n.l. sužovaly římské impérium nepokoje. Vzdálené kolonie i blízká města nebyla spokojena s momentální situací. Tyto obce vznášely námitky ohledně neplnění podmínek ukotvených v předchozí dohodě. Přerozdělování válečných kořistí neodpovídalo modelu, který byl prezentován na začátku. Část veškerého bohatství plynula do

⁷² CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 93-99.

⁷³ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce gallské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 434-441.

Říma. Obce a kolonie, které zastupovaly důležitou část říšské armády nedostávaly podíly z válečných kořistí v adekvátním poměru k počtu poskytnutých mužů. Nespokojenost pomalým ale jistým tempem vyústily v hrozbu občanské války.⁷⁴

Řím mohl v tuto chvíli jednat pouze dvěma způsoby. V případě vojenského potlačení této revoluce by nejspíše dovedlo k samotnému rozdělení Itálie. Rapidně mu klesla *soft power* u svých spojenců díky nedodržování podmínek a musel okamžitě jednat. Obě strany disponovaly ve velikosti ne příliš rozdílnými vojsky. Došlo by k vraždám římských spojenců. Nedodržením ekonomických podmínek porušoval Řím původní dohodu, nedošlo ovšem k útoku proti spojencům. V případě, kdyby se rozhodl zasáhnout proti spřáteleným městům, jeho prestiž a jméno by z tohoto tahu velice utrpěly. Kompletně by ztratil *soft power*, tudíž i potenciál pro budoucí profit. Jak již bylo zmíněno, Řím těžil z hodnoty svého slova a cti, tento akt by šel příkladně proti těmto hodnotám a oslabil jednu z jeho tehdy exkluzivních zdrojů moci.

Další starostí pro něj byla možná ztráta Předalpské Gálie, která tvořila hlavní zdroj bojeschopných mužů pro římskou armádu. Tento fakt spolu se skutečností, že by ve vzájemných bojích přišlo o život mnoho vojáků, naznačoval, že by současně poklesla i jeho kapacita *hard power*. Vojenský zásah se tedy nejevil býti tím nejlepším východiskem. To si uvědomil Lucius Iulius Caesar.

Ten preferoval jít cestou diplomacie, vyjít vstříc svým (ne)přátelům, dodržet podmínky, zachovat kredibilitu Říma a utvrdit jeho postavení v říši. V roce 90 př.n.l. tedy přišel s reformou, která tvoří zásadní milník v historii římské diplomacie. Navrhl revoluční zákon, který je znám jako *lex Iulius*. Tento zákon namísto omezeného občanství pro vyšší třídu impéria přiřazoval římské občanství všem obyvatelům Římské republiky, kteří zachovali věrnost Římu i v dobách občanských válek. Nečekaným korkem byla část zákona, která nabízela občanství také těm, kteří se proti Římu vzbouřili, ale byli ochotni sklonit zbraně a zachovat mír. Novými občany se stávali stále i nově loajální spojenci bez ohledu na polohu jejich bydliště. Odstranil se tímto nešvar mezi obcemi, které si ztěžovaly, že nejsou dostatečně odměňovány za svou účast v bitvách. Dle jejich argumentů plynulo veškeré získané bohatství do Říma, nyní tyto stížnosti ovšem ustaly, najednou byl totiž Řím vším. Všichni byli jeho částí a mohli profitovat z jeho jména a kultury.⁷⁵

Jak bylo v druhé kapitole poznamenáno, *soft power* úspěšného státu pramení primárně z morální autority, vojenské kapacity a schopnosti mezinárodní spolupráce. Podle této teze

⁷⁴ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 172-187

⁷⁵ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 150-154.

postupoval Řím znamenitě. Zákonem *lex Julius* také znovu ukázal svou shovívavost. Udělil stejná práva i válčící straně pod podmínkou, že zanechá vzdoru. Byli potrestáni, byli přijati na milost, a ještě k tomu obdarováni. Dokázal si svou autoritu udržet, přiznal chybu a potvrdil svou ochotu pro udržení mezinárodní spolupráce, jejímž prostřednictvím navyšoval i svou vojenskou kapacitu.

3.4 Významní vůdci v římské politice

Řím získával svá území vojenskými taženími, dobytí Itálie ovšem neprobíhalo primárně přes použití síly. Po dobytí a získání území se Římané zbavili svých odpůrců, to ano, neměli ovšem kapacitu osídlit veškeré toto území a svou nadvládu tam udržet. Ponechávali tedy na nově nabytých polí civilistům, osadníkům a rozšiřovali jejich řady občany posílanými z Říma. Rozdělení nebylo nijak kontrolováno, bylo vyhlášeno, že ladem ponechanou půdu může obdělávat kdokoli pod podmínkou odvádění podílů.⁷⁶

Tímto tahem si Římská republika po aplikaci násilí a hrubé expanzi značně vylepšila svou pověst. Prostřednictvím tohoto vyhlášení získala značnou přízeň mezi obyvateli v nově nabytých končinách. Vložili do jejich rukou zdarma půdu, kterou mohli opatrovat a která jim poskytla možnost obživy. Republika potřebovala velkou základnu spojenců pro případná válečná tažení a tímto rozšířila řadu svých potenciálních vojáků.

Jednalo se o velice důmyslný prostředek k využití svých zemí třetí stranou a zvýšení své *soft power*. Situace se nicméně nevyvinula tak, jak bylo v Římě očekáváno. Pole obsadila zbohatlická sorta, pozemky zabrala a začala využívat práce otroků, kteří pro římskou armádu již tak atraktivní nebyli. Tato skutečnost vedla k značnému nespokojení a nejistotě na straně římského lidu. Tuto situaci se neotřele snažil vyřešit Tiberius Sempronius Gracchus svým zákonem, který by limitoval množství pozemků na jednoho pána. Narazil ovšem na velice tvrdé odmítnutí ze strany římské oligarchie a při nepokojích byl zavražděn. Od těchto incidentů se začíná moci v Římě více a více ujímat oligarchická menšina lidu.⁷⁷

Konzulem na rok 88 př.n.l. byl zvolen **Lucius Cornelius Sulla**, kandidát ze strany optimátů. Se svou armádou odtáhl do Asie čelit vojskům pontského krále, zanedlouho byl ovšem odvolán a úředně nahrazen **Gaiem Marie**. Dle ústavy měly veškeré vojenské machinace

⁷⁶ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 22-25

⁷⁷ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Přeložil Jan BURIAN, přeložil Bohumila MOUCHOVÁ. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 25-30

vojsk spadat do pravomoci konzulů a tento akt se jevil Sullovi protiprávním, navíc byl Marius jeho odvěkým sokem a tento krok považoval jako osobní urážku. Jeho reakce na tento čin byla naprosto bezprecedentní, vytáhl se svým vojskem na Řím. Rozpoutal tak občanskou válku.⁷⁸

Gaius Marius byl několikanásobný konzul s vojenskými úspěchy na východě a zástupce populárů. Byl znám pro svou čestnost a úsilí prosadit zájmy lidu. Provedl významnou reformu na poli vojenství. Zrušil podmínky pro vstup do republikánské armády a vojákům přislíbil žold, učinil tak z participace ve vojsku povolání. Oproti Sullovi působil čistě opačně. „Měl značnou ctižádost, ovšem v tradičnějším smyslu, a rozhodně netoužil po samovládě, třebaže byl výraznou a výjimečnou osobností.“⁷⁹ Představoval tedy velkého konkurenta Sullovi i jeho optimátským ideologiím.⁸⁰

Jednalo se o historicky první, ne však poslední, situaci, kdy se proti Římu obrátila jeho vlastní armáda. Ta postupovala směrem do středu Itálie bez sebevětších problémů, až k dobytí města. V průběhu postupu se k němu přidal jeho přítel a spolu-konzul Pompeius a spojenec Crassus. **Marcus Licinius Crassus** přišel za doby konzulátu Gaia Maria díky jeho reformám o většinu svého bohatství, byl nucen odejít ze země a snažil se své rodinné bohatství znovu obnovit. Jejich armády společně zlikvidovaly vzdorující vojska a ovládly město. Po dobytí města nařídil Sulla popravu svých nepřátel, převážnou část Mariovců.^{81 82}

Sulla využil dávné klauzule římské ústavy a prohlásil se v zájmu konsolidace říše diktátorem. Dle zákona mohl v této pozici setrvávat nanejvýš 6 měsíců, Sulla nicméně rozšířil diktátorovu pravomoc o vyhlásování zákonů a prohlásil úřad imperátora nedotknutelným jakýmkoli zákonem. Inspiroval se vlastním využití mezer římské politiky k získání plné moci. Mezi jeho reformy patřilo upravení pravomoci prokonzulů, vysloužilých konzulů, kteří se vydali po svém ročním mandátu spravovat provincie. Tito správci nesměli překročit se svou armádou hranice provincie, kterou spravovali. Byla omezena pravomoc tribuna lidu, moc konzulů, kteří ztratili právo *veta* a právo na ustavování zákonů. Jejich návrhy museli nyní předkládat senátu, který o nich na základě hlasováním rozhodne. Tímto nabyl podstatně větší moci, než tomu bylo dříve, kdy zastával pouze poradenskou činnost. Nyní také rozhodoval společně s lidovým sněmem ohledně válečných tažení, velel armádě. Sulla se snažil

⁷⁸ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 74-84

⁷⁹ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 181.

⁸⁰ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 177-182.

⁸¹ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 50-62, 65-67

⁸² HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 92-104.

se o značnou decentralizaci moci z rukou konzulů a vložení moci do rukou lidu – v tomto případě ovšem do rukou senátu. Počet jeho členů byl v duchu této filozofie zdvojnásoben na 600. Sulla byl zažitý optimát, což ho vedlo k názoru, že oligarchický senát bude republiku spravovat nejlépe, a to dle konzervativních metod. Pobouřil tím proti sobě většinu prostého lidu. Sullova vláda byla známa svou tvrdostí a jasnou centralizací moci v jeho rukách, později senátu. Ti, kdo vzdorovali, byli odstraněni. Byl ovšem první a poslední vládce Říma, který se veškeré moci následně dobrovolně vzdal. Byl znovu zvolen konzulem, ale tento mandát odmítl. Uchýlil se na venkov a nechal republiku se svými zákony a reformami.^{83 84 85}

Jak bylo v druhé kapitole zmíněno, při válce by se měla aktér soustředit stejně jako na svůj vojenský postup také na *soft power*. Sulla sice získal Řím i veškerou moc, ztratil bohužel veškeré zázemí v řadách lidu. Jeho režim byl velice tvrdý a neoblíbený. Není se zde čemu divit, v okamžiku, kdy jeho *soft power* klesla, musel své ideály dosahovat pomocí *hard power*, násilně, což nemohlo vydržet v delším časovém horizontu.

Řím se tedy postupně znovu dostával do rukou lidu s novými zákony a procesy. V západní části republiky, se rýsoval nový potencionální problém. V Hispánii působil Sertorius, samozvaným vládcem římských kolonií, který praktikoval způsob *přátelštější* politiky. Měl na starosti menší území a snažil se dodržovat lepší vztahy s kmeny a místními. Jejich náklonost si získával například úlevy z daní. Zřídil si vlastní senát. Využíval tamější pošramocenou pověst Říma po Sullově kruté vládě, na níž vybudoval svou slávu a hodlal se odpojit od republiky. Senát disponující veškerou mocí rozhodl proti jeho separatistickým tendencím zakročit, vyslal své vojsko a do jeho čela postavil **Gnaea Pompeia Magna**, spojence právě zesnulého Sully. Ten násilně zakročil proti vojsku a vládě Sertoria. Po několika bitvách, kde proti sobě opět bojovali Římané s Římany, slavil vítězství. Tímto vítězstvím získal Pompeius u římského lidu značnou slávu.⁸⁶ Pomocí síly tedy Řím opět upevnil svou moc nad vlastním územím.

V roce 73 př.n.l. zhruba v době, kdy se Pompeius vracel z Hispánie, propuklo otrocké povstání vedené Spartakem. Po dobu tří let se vedly boje, až byl Spartacus se svým vojskem přemožen Marcem Liciniem Crassem, jedním z nejbohatších občanů Říma, Pompeovým dřívějším spojencem, nyní rivalem.⁸⁷

⁸³ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 105-112

⁸⁴ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 187-195

⁸⁵ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 172-185.

⁸⁶ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 87-92

⁸⁷ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 141-149.

Sláva z úspěšných vojenských tažení byla v Římě jedním z nejcennějších možných ocenění a formy nabytí vlivu. Slavní a úspěšní vojevůdci mohli snadněji získat hlasy lidu v politice, což pro ně bylo stěžejní podmínkou úspěchu. Oba, Pompeius i Crassus, měli nyní na svém kontě jedno velice důležité vojenské vítězství a začali spolu soupeřit o slávu a moc. Nakonec se oba stali se novými konzuly.

Na Blízkém východě ve stejné době započal své operace pro Římu opět pontský král Mithridas, řešení této dlouho se táhnoucí problematiky bylo svěřeno Pompeiovi. Ten porazil pontského krále, anektoval jeho království a přidružil ho k Římu. Sesadil panovníka v Sýrii a utvořil z ní další římskou provincii. Pomocí své armády posunul hranice Římské republiky, čímž nabyt v Římě nevídané slávy. Jeho expanzivní tažení ovšem nepočítala pouze s násilím a dobýváním vojenskou silou. V době, kdy sklízel úspěchy v oblasti Blízkého východu prožívala římská zahraniční značný rozkvět. Někteří autoři ho na základě jeho diplomatických jednání této éry označují za jejího strůjce. Navazoval na východu spojenecké dohody s tamějšími králi, dle nichž museli *sloužit* Římu. Zakládal tzv. klientské státy, které musely střežit hranice republiky a informovat senát o událostech konajících se vně říše, na oplátku se Řím zavázal jejich ochraně jak v případě vnitrostátních problémů, tak nebezpečí zvenčí. Mimo to všem nechával jejich zemi pod správou jejich králů.^{88 89}

Rozšíření hranic do bohaté Asie a navázání nových spojenectví přineslo Římu i samotnému Pompeiovi velké bohatství. Po aplikaci síly zaopatřil budoucnost situace diplomatickými metodami a zvýšil několikanásobně profit, než by tomu bylo v případě pouze válečného tažení.

V případě, že by na asijské krále zaútočil a snažil se ovládnout jejich země, republika by se rozrostla v jednu chvíli o značné území, na jehož správu a udržení by byla potřeba silná armáda na několika místech, a to pouze na východ od Itálie, západ by vyžadoval další armádu. Ochranu hranic smluvně podepsal s králi, ty nyní strážili hranice namísto Říma. Této situaci dala vzniknout z velké části známá pověst Říma. Pokud by se jednalo o zemi se slabou atraktivitou a nízkou kredibilitou, království by s ní tyto dohody s největší pravděpodobností neuzavřela.

Pompeius se vracel z Blízkého východu jako hrdina vedoucí velkou armádu, senát byl ovšem plný obav po zkušenostech se Sullou, který po návratu z této oblasti táhl na město. Pompeius se tedy u senátu nedovolal větší přízně. Další vlivný jedinec, a to převážně finančně, byl Crassus. Byl nejvlivnějším patronem obchodních vztahů republiky, jemu ovšem scházela

⁸⁸ GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 191-195

⁸⁹ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 212-218.

náklonost lidí i senátu. Oba potřebovali k naplnění svých plánů spojení s hodností konzula.^{90 91}

Na scéně se objevila třetí postava, která na rozdíl od obou dvou konkurentů nedisponovala ani zdaleka vojenskou ani finanční pákou. Byl to ovšem nejvyšším knězem římského státu kandidující na post konzula, mladý Gaius Iulius Caesar, správce Zadní Hispánie. V tomto regionu si ke svému jménu připsal několik velkých vojenských vítězství a vstoupil tak do kladného podvědomí lidu. Jeho první žádost o kandidaturu byla senátem záměrně komplikována. Ačkoli byl zvolen, ke konzulární správě mu byl potupně přidělen dohled nad naprosto nevýznamnými provinciemi.⁹²

Později tito tři muži založili společné uskupení zvané *triumvirát*.

3.5 Moc v Římské republice

Podle předchozího rozboru je nyní již možno úspěšně rozdělit formy vlivu v Římské republice, které jsou zapotřebí ovládnout k úspěšnému dosažení plné moci nad republikou. Rozděleny jsou do 4 kategorií, zde zvaných *pilířů*.

- 1) **Pilíř úředního vlivu**
- 2) **Pilíř finančního vlivu**
- 3) **Pilíř vojenské vlivu**
- 4) **Pilíř náklonnosti lidu**

Jako první je zmiňován vliv úřední neboli **úřední moc**. Obdobně jako v dnešní době bylo zapotřebí značného vlivu v politice, zde v senátu, pokud chtěl jedinec prosadit své zájmy. Velice důležitou roli zde hrála publicita. Neznámý člověk bez zásluh se k vlivnější pozici nikdy nemohl dostat. „V Římě byl člověk nikým, pokud mu chyběla sláva získaná velkolepými činy. Bylo jedno, zda slávy dosáhl ve válce či politickém úřadě, odměnou za slávu byla příležitost pokusit se o ještě větší úspěchy a ještě větší proslulost.“⁹³

⁹⁰ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 224-228.

⁹¹ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 205-210

⁹² GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999. ISBN 80-7257-009-9, s. 195-203.

⁹³ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 73.

Důležitým prostředkem vlivu v době Římské republiky byly nepochybně **finance**. Měly klíčový vliv na volební kampaně, časté bylo uplácení úředníků i voličů, sloužili pro nákup vojska. Mezi senátory byl velice těžko k nalezení chudý člověk bez finančních zdrojů, bez volebních kapes a značného finančního zázemí byla účast v politice téměř nemožná. Bohatý člověk si mohl *přes někoho* politický vliv koupit. Chudých senátorů však mnoho nebývalo.⁹⁴

Jako další je zmíněn **vojenský vliv**, který byl v těchto dobách nejsilnějším nástrojem zahraniční politiky. Nejednalo se ovšem pouze o vliv navenek, armáda byla pro politiky a vojevůdce velice důležitá i ve vnitrostátní politice. Již bylo uvedeno na příkladu Sully, který s její pomocí ovládl Řím, a Pompeia, který s její pomocí získal velkou slávu. Jedná se o potenciál *hard power* a její využití v praxi. Reprezentována je primárně vojskem.

Poslední formou vlivu je shledávána **náklonost lidu**. Jedná se o velice důležitou část celkové moci. Lid, jeho hlas a spokojenost byli jedním z nejdůležitějších zájmů. Nejenže měl značnou moc při hlasování na lidovém sněmu, veškerá negativa i pozitiva dějící se v politice jsou vždy pozorována na reakci obyvatel.⁹⁵

Tyto 4 pilíře moci se navzájem vyvažovaly. Také se velice úspěšně prolínaly. Princip těchto vlivů fungoval velice dobře, neboť se v Římě nenacházela osoba, která by dokázala získat všechny 4 formy, a tudíž moc absolutní. Na politické scéně se ovšem jedna objevila, byl to synovec Sullova hlavního nepřítele Maria, Gaius Iulius Caesar.

⁹⁴ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 40-49.

⁹⁵ Ideální demonstraci tohoto modelu lze vystihnout na Sullově převratu. Ten před tažením na Východ disponoval obrovitým vojskem, značnými finančními prostředky a byl i celkem oblíben u lidu, po procesu s Mariem se ovšem ukázalo, že mu chybí právě moc úřední, nedokázal kontrolovat senát. Vydal se proto tedy na Řím, aby si jí vydobyl, stal se imperátorem, tímto krokem nastolení absolutistické vlády ovšem ihned přišel o náklonnost lidu.

4 G. I. CAESAR

Následující kapitola popisuje a analyzuje postupné kroky, které Caesar podnikl za účelem nabytí absolutní moci, tj. všech 4 definovaných pilířů. Analýza se soustředí zejména na využití diplomacie a síly. Zkoumá použití a prospěch z jeho *soft power* a formy využití *hard power* v průběhu jeho usilování o kontrolu nad republikou.

4.1 Vstup do politické kariéry

Caesarův vstup do římské politiky byl velice obtížný, byl totiž synovcem Sullova úhlavního nepřítele Gaia Maria, velitele, který měl Sullu vystřídat v čele římské armády na Blízkém východě. Následkem toho se Caesar dlouhou dobu skrýval mimo území republiky a čekal na příležitost navrátit se zpět. Ta přišla roku 78 př. n. l., kdy bývalý římský diktátor zemřel. Caesar obratem vrátil do města a zde začal pracovat na své budoucnosti politika. Fakt, že byl Caesar Sullovým nepřítelem mu ovšem později přinesl značnou přízeň mezi občany, kteří Sullovu tvrdou diktaturu odsuzovali, a převážně v chudších vrstvách obyvatelstva. Následkem tvrdého režimu byly také Sullovy zákony oslabující moci konzulů, které se Caesar chystal změnit. Mariovo dědictví se rozhodl využít.⁹⁶

Vyznával politiku svého strýce, který proti Sullovi otevřeně bojoval. Tím si získal počáteční přízeň lidu. Caesar se hlásil k frakci populárů, stejně jako tehdy Marius. V Caesarově rodě nebylo příliš významných předků, a také proto byl začátek jeho kariéry v konzervativním Římě složitý. Zastal se tedy názorů svého strýce. Šlo o kroky velice symbolické, vystavování obrazů a podobizen Maria, velice významný byl pohřeb Caesarovy tety, při kterém pronesl velice troufalou řeč oslavující rod Juliů i Mariů. Po kruté diktatuře byl Řím politicky i společensky rozpolcen. „Lid spatřoval v Mariovi hlavně muže, který byl předtím sokem Sullovým.“⁹⁷ Caesar by velice těžko sám prorazil pouze svými názory, potřeboval publicitu. Ideálně se nabízela možnost využít kontroverzní historii svého strýce. Právě na tomto faktu začal Caesar stavět první z pilířů moci – **náklonnost lidu**.⁹⁸

Ještě před Sullovou smrtí a návratem do Říma se vydal Caesar jako vojenský důstojník na východ. „Politická kariéra totiž nepřípadala v úvahu pro Římana, který předtím nesloužil

⁹⁶ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 11-20.

⁹⁷ BURIAN, Jan. *G.J. Caesar*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1963., Portréty, s. 22.

⁹⁸ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 110-122.

v armádě a nezúčastnil se alespoň nějaké vojenské akce. Východ sliboval Caesarovi takových vojenských akcí dostatek.⁹⁹ Tam skutečně sklídl mnoho vojenských i diplomatických úspěchů.¹⁰⁰ Při návratu do Říma byl v roce 72 př.n.l. zvolen do své první oficiální vojenské hodnosti republiky a začal se více angažovat v politice. Zastával anulaci Sullových zákonů a usiloval a znovunavrácení moci do rukou konzulů a tribunů lidu. Tímto si na svou stranu opět přivolał mnoho sympatizantů ze strany běžného lidu. Caesar liž disponoval jistou základnou svých příznivců mezi populáry, jeho *soft power* pomalu posilovala. Poprvé jí aplikoval, když *přesvědčil* své příznivce, aby volili Marca Crassa na pozici konzula na rok 70. př.n.l., čímž si získal přízeň prvního vlivnějšího muže Říma. Následně se Caesar odebral do provincie Zadní Hispánie, kde působil jako pomocný správce. Věnoval se navazování klientských vztahů s tamějšími královstvími stejně jako tomu bylo ve větším měřítku v případě Pompeia na východě.¹⁰¹

V Hispánii si zdokonalil také své diplomatické schopnosti, po velikém úspěchu se vrátil do Říma a stal se členem senátu. Podpořil návrh ohledně svěření velení války proti Mithradatovi do rukou Pompeia, čím si získal i jeho pozornost. Neopomínal ani náklonost lidu a zorganizoval volně přístupné gladiátorské hry. Velký okamžik jeho politické kariéry a nabytí vlivu přišel roku 63 př.n.l., kdy byl Caesar zvolen nejvyšším římským knězem, **pontifexem**, dosáhl tak jedné z nejprestižnějších hodností v Římě. Tímto začalo ve větším měřítku práce na zvýšení jeho moci úřední. K úspěšnému zvolení použil ovšem velké množství peněz, kterými nedisponoval, astronomicky se zadlužil za cenu své popularity a svého začátku jakožto politika. Právě díky této popularitě a z části také náklonosti jednoho z nejbohatších lidí Říma, Crassa, dostal několik bezúročných půjček, které uhradil až z tažení Galíí.¹⁰²

Caesar úspěšně procházel svou cestou k nabytí další formy moci, **moci úřední**, s pomocí náklonnosti lidu, nicméně za cenu minimalizace vlivu finančního.

4.2 Trojhlavá obluda

Založení triumvirátu se datuje k roku 60 př.n.l. Jednalo o smluvní dohodu mezi třemi nejmocnějšími muži tehdejší doby Římské republiky. Marcus Licinius Crassus, nejbohatší muž

⁹⁹ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 121.

¹⁰⁰ Vhledem k v tu dobu nízké Caesarově popularitě není k dispozici mnoho zdrojů informací konkrétně k této jeho životní etapě.

¹⁰¹ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 20-33.

¹⁰² CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 35-50.

Říma, Gnaeus Pompeius Magnus, válečný hrdina disponující schopnou armádou, a Gaius Iulius Caesar, nastupující politik, oblíbenec lidu. „Síly všech triumvirů byly zhruba vyrovnané. Přednosti jednoho byly vyvažovány jinými přednostmi druhých dvou.“¹⁰³ A právě na tomto principu tento spolek fungoval. Všichni tři muži chtěli prosadit své zájmy co nejrychlejší cestou.

Nejvlivnější z nich byl zdaleka Pompeius, který disponoval, mimo své vojenské kapacity, i nákloností lidu, jeho moc v senátu byla ovšem limitovaná. Crassus byl jednoznačně nejvlivnějším mužem co do financí. Caesara lze na počátku považovat za nejméně mocného ze všech tří triumvirů, jeho počáteční pozice se zde nejeví nijak velice a vystupuje spíše ve stínu svých dvou kolegů, jeho přidanou hodnotou je ovšem vzrůstající *soft power* vůči běžným občanům a jeho slibná politická kariéra. Neměl ovšem ani válečnou slávu a vojsko jako Pompeius ani finanční možnosti jako Crassus.

Moc toho uskupení tří byla poprvé z části demonstrována ve volbách konzulů na následující rok. Masovou podporou svého kandidáta byl zvolen Caesar. Jako svůj první zákon v roli konzula hodlal prosadit nový agrární zákon. Šlo o přidělování půdy římským občanům. Samotný akt přidělování pozemků měla mít na starost pětičlenná komise, na přední místa této komise nebyl navržen nikdo jiný než Crassus a Pompeius. Caesarův spolu-konzul přijetí zákona ovšem znemožnil, za tento čin ho ovšem následně stihl trest v podobně anonymního osobního útoku. Právě v tuto chvíli se všichni tři odklonili od diplomatické cesty a naznačili tak Římu, že pokud se jim bude stavět do jejich cesty jakákoli překážka, nebudou váhat uchýlit se k násilí. Navíc Caesar *vynesl* svůj návrh nového zákona na lidové shromáždění, kde bylo právoplatně schváleno. Pozice nejvyššího pontifexe mu dovolila tento sněm schválit zcela v rovině zákona.^{104 105}

Demonstrace rozhodnosti použít síly na státním úředníkovi zde posloužilo jako příkladné **zastření** a splnilo svůj účel. Triumvirové využili svou společnou *hard power* a odradili Caesarova spolu-konzula, že se dále v rozhodování neangažoval a Caesar působil v pozici téměř sám, jedná se o okamžik, kdy značně vzrostla jeho moc úřední za cenu lehkého oslabení jeho *soft power*. Nicméně jejich zastření fungovalo. Na onom shromáždění zveřejnil Caesar další návrh, dle něhož by byl potrestán smrtí každý senátor, který zákony schválené sněmem nebude dodržovat, což lid vzápětí schválil. Zde již se jednalo čistě o Caesarovu *hard power*. Díky jeho

¹⁰³ BURIAN, Jan. G.J. Caesar. 1. vyd. Praha: Orbis, 1963., Portréty, s. 33.

¹⁰⁴ CHRIST, Karl. Krize a zánik Římské republiky. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 229-236.

¹⁰⁵ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 91-95

obratným řečnickým a diplomatickým schopnostem ovšem tento zákon podal v takovém stylu, že jeho *soft power* u lidu paradoxně vzrostla. Byl to přeci on, kdo tímto limitoval senát a vložil lidu do rukou více pravomocí.¹⁰⁶

Z Caesarova úhlu pohledu se jednalo o brilantní krok. Dosáhl svého místa konzula, dosazením Pompeia do výboru pro správu přidělovaných pozemků znovu získal jeho sympatie. Napomohl tím vyřešení otázky jeho velkého počtu vysloužilých vojáků, kterým přislíbil po ukončení tažení pozemky. Výjimečnost tohoto spolčení spočívala právě v tom, že tito tři muži disponovali společně všemi pilíři moci, dohromady spolu sdíleli **moc absolutní**. Do této doby se všechny 4 formy moci v jediném společenství nesetkaly.

Z pohledu veřejného mínění Caesarovo jméno u lidu velice vzrostlo. Rozhněval si sice senát, jeho první krok ve funkci mu ovšem získal značné sympatie u prostých občanů. Jak bylo již popsáno, senát se skládal převážně ze členů bohatých a vlivných rodin, prostému lidu byl velice vzdálený. A Caesar ho začal omezovat. Tímto zákonem svěřoval, alespoň na pohled, římskou státní půdu do rukou obyčejných lidí, těch, co se bili za Řím.

První krok byl důležitý. Jednalo se o první velice významnou pozici, kterou Caesar zastával, lid v něm vkládal naděje. Naděje, že bude zastávat jeho hlas a bude jednat v jeho prospěch namísto v zájmu oligarchie. Je také pravděpodobné, že se Caesar v tomto kroku inspiroval na chybách svého předchůdce Sully, který jednal opačně. Ačkoli měl myšlenku velice podobnou, pravomoc senátu rozšířil, rozšířil tedy moc oligarchie, a snížil úroveň centralizace moci u jednotlivců (konzulů, tribunů). Jde o velice paradoxní situaci. Oba státníci měli zdánlivě stejný cíl, avšak pokoušeli se ho naplnit naprosto opačnou strategií.

Caesar ve své pozici ovšem nejednal pouze diplomatickou cestou či manipulací masami. Jednou se uchýlil k výhrůžce násilím senátorům a podruhé bylo dokonce aplikováno na státním úředníkovi. Jde o první náznak Caesarova stylu myšlení a jednání, dle kterého se neztotožňuje s pacifismem a čistě diplomatickými způsoby. V případě, že jeho diplomacie selže, či se nejeví v daný případ jako nejefektivnější řešení, nestraní se použití *hard power*. Toto jednání bude více rozebráno v následující podkapitole.

V získávání si náklonosti lidu Caesar pokračoval a z jeho iniciativy dále vstoupil v platnost zákon o zveřejňování zasedání senátu. Dle tohoto zákona musely být zveřejňovány zápisy všech zasedání. Veškeré jednání senátu se stalo pro veřejnost transparentním. Následoval ještě třetí zákon, který zamezoval korupci a vyděračství v římských koloniích a dále

¹⁰⁶ BURIAN, Jan. *G.J. Caesar*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1963., Portréty, s. 25-33

ochraňoval obyvatele před vysokými daněmi.¹⁰⁷ Caesar *otevřel* lidu senát, pečoval o říši a budoval se stále větším nasazením své jméno jakožto politika běžné lidu, koneckonců s takovou vizí byla Římská republika založena.

Jeho spolu-konzul byl politicky neaktivní, senát se obával pod tlakem triumvirů vznášet své názory, neboť nebylo jisté, že by získaly odpovídající počet hlasů, či by nebyli terčem útoků. „Koalice tří mocných zcela paralyzovala oligarchickou stranu“¹⁰⁸ a centralizovala moc do svých rukou, popravdě spíše do rukou pouze jednoho z nich. „Z hlediska techniky moci byl triumvirát Caesarův mistrný politický tah: sblížil Crassa s Pompeiem a sebe vymanil ze stavu obležení.“¹⁰⁹ Zbavil se přímé závislosti jak na Crassovi, kterému dlužil peníze, tak i Pompeiovi a bravurně využil jejich moci k dosažení svých cílů. Pomocí nalezení **kompromisu** mezi všemi třemi triumviry a jejich zájmy získal Caesar k manipulaci absolutní moc, kterou později využil ve svůj prospěch. „Sílu obou svedl na svou osobu.“¹¹⁰ Sblížit tyto dva původní nepřátele od něho muselo vyžadovat nevídané kvality diplomata, úsilí se ovšem nakonec vyplátilo.

Aby si ještě více získal přízeň Pompeia, provdal ze něho svou dceru Julii¹¹¹, tímto se jejich rodiny úředně propojily. Náklonnost Pompeia byla pro Caesara bezpodmínečně důležitá. Jednalo se o nejslavnějšího vojevůdce téže doby a jeho veřejná přízeň zvyšovala i přízeň lidu k Caesarovi.

Jeho konzulský mandát podstatně zvýšil jeho popularitu mezi lidmi republiky, jeho *soft power* tedy několikanásobně vzrostla. Jelikož zastával nejvyšší úřad v republice, nabyl formy moci, kterou jeho dva kolegové neměli, v tuto chvíli se triumvirát dostal do rovnováhy, Caesar šel ovšem dál. Nedisponoval tak značným bohatstvím jako Crassus a jeho vojsko ani válečná sláva se nemohly rovnat s armádou slavného Pompeia. A cestu k získání právě těchto dvou zbývajících forem moci si pojistil svým posledním vítězstvím ve svém roce konzulského mandátu.

Posledního úspěchu, kterého v tomto roce dosáhl, byla změna kolonií, které se vydal v roce následujícím spravovat. Namísto pastvin získal 3 kolonie na sever od Říma v dálné velice bohaté a zřídka prozkoumané Galii. Právě tam se rovnováha v triumvirátu nadobro porušila

¹⁰⁷ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 91-95

¹⁰⁸ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 81.

¹⁰⁹ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 81.

¹¹⁰ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 82.

¹¹¹ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 222-238

a Caesar nabyl moci, kterou dříve exkluzivně disponovali jednotlivě Pompeius a Crassus. Ty v průběhu Caesarova tažení spravovali republiku a hájili jeho zájmy na dálku. Zasazovali se o jeho politickou bezúhonnost.¹¹²

4.3 Expanze do Galie

Caesarova válečná tažení v Gálii začala roku 58 př.n.l., kdy se nejspíše nejmocnější kmen Galie Helviovů rozhodl k přesídlení na strategičtější a úrodnější místa. Pro přechod zvolili cestu Římskou provincií, na toto rozhodnutí okamžitě reagoval sám Caesar a odcestoval na místo konfliktu. Mezi Helvetii a Římem panovala již od konce druhého stolení př.n.l. značná rivalita, Caesar tudíž předpokládal, že by měl jejich průchod římským územím za následek loupení a agrese vůči tamějším kmenům a občanům. Jejich žádost tedy zamítl a povolal do Galie svou armádu. Po odmítnutí se kmen chtěl přesunout přes území kmenu Haeduů, které pod římskou správu nespádalo, nacházeli se ovšem blízko nejúrodnějším pláním provincií Říma, jejichž ztrátu či napadení si jako správce těchto provincií nemohl dovolit. Helveti postupovali velice násilně územím Haeduů, ti neměli vojenskou kapacitu k dostatečné ochraně a obrátili se tedy na nejbližšího spojence, který takovou silou disponoval, na Caesara. Ten jejich žádost přijal pod podmínkou, že se přidruží k Římu a budou ho podporovat jak vojenskou silou, tak zásobováním. Vytáhl tedy proti Helvetiům na území, které ovšem již pod římské provincie nespádalo. Učinil takto bez souhlasu senátu, válčil s kmenem, který nebyl poddaný Římu, a dokonce na cizím území. Byl ovšem později ospravedlněn díky jeho dvěma společným triumvirům.^{113 114}

Caesar v tomto smyslu využíval diplomacii jako prostředek k zajištění více svých spojenců. Těmito dohodami o ochraně současně posiloval svou *soft power* jako ochránce v regionu a celkově i svou *hard power* prostřednictvím nových vojáků.¹¹⁵

Po první bitvě, kdy zemřela přibližně čtvrtina Helvetiiské armády, jim Caesar nabídl možnost **diplomatického míru**. V jeho požadavcích bylo odškodnění způsobené škody na kmeni Haeduů a vydání všech rukojmí, které měli. Nabídka nebyla přijata, Caesar pojal odmítnutí jeho mírové nabídky jako popud k boji a vyrazil se svou armádou. Jeden

¹¹² CHRIST, Karl. Krize a zánik Římské republiky. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 229-236.

¹¹³ CAESAR, Gaius Iulius. Zápisky o válce galské. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 25-40.

¹¹⁴ HOLLAND, Tom. Rubikon: triumf a tragédie římské republiky. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 223-225

¹¹⁵ Obdobné využití diplomacie bylo již popsáno ve třetí kapitole.

z nejvýznamnějších členů přáteleného kmene Haeduů se později projevil jako zrádce. Sabotoval římskou jízdu v boji a znemožňoval zásobení. Caesar se nad jeho zradou slitoval a udělil mu milost. Vojenskými vítězstvími se mu podařilo zneškodnit převážnou část armády Helvetiů. Jej zbytek uprchl na území **Ligonů**. Jednalo se o spřátelený kmen Říma, nešlo ovšem již o provincii. Caesar poslal diplomatickou zprávu, v níž je *žádal*, aby neposkytovali Helvetijským uprchlíkům žádnou pomoc, na opačné čínění by bylo v tomto případě nahlíženo jako na vyhlášení války Římské republice. Vyhladovělé zbytky Helvetiiského vojska později dorazily k Caesarovi s prosbou o ušetření a žádostí o mír. „Šlo o vítězství zároveň ohromující a zcela nelegální“, ¹¹⁶ Caesar se v mezích zákona nepohyboval a mohl si to dovolit hlavně díky členství v Triumvirátu. Dále obhajoval celé tažení svou povinností chránit své provincie.¹¹⁷

V první etapě tažení Galií nalézáme několik projevů Caesarovy osobitého způsobu jednání. V první řadě nabídl nepřítelům mír za účelem ukončení bojů, po jeho odmítnutí se následně uchýlil k násilí. Pokusil se tedy využít diplomacii k urovnání konfliktu, jak by tomu mělo být, po odmítnutí se nesnažil dojít ke **kompromisu** obou stran upravením podmínek či jinak, rovnou zaútočil. Eliminací značné části nepřítelovy armády posílilo jeho jméno vzhledem k vojenským schopnostem a rozhodnosti. Dal najevo všem potenciálním nepřítelům, že pokud je draze nabídnutý mír odmítnut, nestraní se použití násilí k urovnání konfliktů. Příkladová demonstrace síly jako trestu pro ty, co nejednají podle jeho vize. Caesar zde také využil taktiku **vyhrožování bojem** kmeni Ligonů, kteří opět učinili podle jeho představ.

Je velmi složité soudit, co bylo Caesarovou prvotní motivací k porušení zákonů, na jednu stranu mohl pouze dychtit po moci a vítězství, na druhou stranu potenciální útok Helvetiů na jeho provincie nebyl nemožný, byl to agresivní kmen a pohyboval se velice blízko hranic jeho zemí. Dle jeho argumentů v *Zápiscích* se jednalo očividně o obranu republiky.

Ve stínu násilného postupu nicméně vyhověl po několika bojích neméně důležité žádosti o udělení milosti pro zbývající vojáky. I přesto, že se kmen vzbouřil, jednal proti vůli Říma, pokusil se násilím vydobýt průchod provincií, vraždil nevinné, jim Caesar udělil milost, když o ní v prohrané válce žádali. Tímto představil všem svým nepřítelům jeho schovávavost. Jinými slovy, nabídl možnost mírového řešení i po započetí války. Tento krok se v pozdějších etapách bude několikrát opakovat. V případě, že by milost neudělil, vyšel by z konfliktu jako nemilosrdný vojevůdce, který vede boj do absolutního konce.

¹¹⁷ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 25-40.

Lze se domnívat, že se také inspiroval významným krokem Sully, který, jak bylo zmíněno, po příjezdu do Říma nechal všechny své odpůrce rituálně popravit, na jeho režim bylo dále nahlíženo jako na režim velice surový. Caesar se zde v jeho odkazu jevil jako velice milosrdný.

Po skončení Helvetické války se na silného Caesar obrátily kmeny ze severnější oblasti Předaplské Galie, které čelily agresivním a expanzivním tendencím Germánských kmenů. Ten požadavku o pomoc opět vyhověl, požádal germánského krále Ariovista, aby vydal všechny rukojmí, které galským kmenům zadržel a dále se ucházel o společnou schůzku na projednání možných řešení. Král odmítl, načež Caesar vyrazil se svou armádou proti Germánii. Tento jeho rozhodný akt výhrůžky silou se dočkal pozitivní odpovědi ve velmi krátkém čase. Pouze naznačil rozhodnutí táhnout proti Germánům, což stačilo k přesvědčení krále, aby rychle podmínky setkání přijal. Na jednání nabídl Caesarovi alternativu, aby se vrátil zpátky do Říma se značnou finanční kompenzací a ponechal hranici Galie s Germánií králi. Navázali by mezi sebou mír a nedošlo by k boji.¹¹⁸

Caesar byl ovšem dohodou, která zavazovala Řím k bezpodmínečné ochraně svých provincií, které Řím dlouhá desetiletí uzavíral. V případě, že by tuto dohodu porušil, jeho kredibilita by byla značně oslabena, Caesarovo dobré jméno, ze kterého tolik těžil, by čelilo velké kritice. Pokud by Caesar nabídku přijmul, nedošlo by k boji, jeho čest a pověst by ovšem ztratila svou moc i váhu, jeho *soft power* by značně oslabila. V budoucím postupu by jen nejspíše těžko získal více provincií pod svou ochranu, kdyby dál postupoval ve stínu tohoto rozhodnutí. Tento diplomatický kompromis pro jeho zájmy nebyl vhodný.

Nabídl tedy Ariovistovi jinou formu míru, chtěl po něm, aby vydal rukojmí a zastavil postup Germánů do Galie, v tu chvíli byla jednání přerušena násilím ze strany germánské jízdy. Caesar zachoval chladnou hlavu, nereagoval na tento nečestný čin a vyslal ke králi posli s oficiálním návrhem na příměří, ten je ovšem zajal. Caesarova reakce byla obdobná jako v předcházejícím případě, vytáhl na hlavní pevnost, kde byla usídlena králova armáda. Pod dlouhým dobýváním pevnost padla, Caesar ovšem nařídil její vyvraždění jako reakci na chování germánského krále, který zajal oficiální posli diplomatického návrhu. Získal tedy nyní pomocí svého vojska další oblast pro Řím.¹¹⁹

¹¹⁸ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 41-54.

¹¹⁹ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 54-58.

Po tomto činu, kdy exemplárně potrestal toto provinění dal všem jasně najevo, že nebude deviace proti diplomacii trpět. Pokud měl mírové cesty používat, musel dbát na jejich nedotknutelnost.

Postupem času na jeho chování začaly reagovat galské kmeny v zásadě dvěma způsoby. Jeho osoba se po provinciích stala velice známou, na jednu stranu svou vojenskou silou a neváhavostí jejího použití k obraně či proti těm, co odmítnou jeho diplomatické nabídky. Na druhou stranu právě jako velký diplomat. Kmeny sužovány roztahovačností svých sousedů se často obracely právě na něho se žádostí o pomoc. Při navázání spojení se kmeny vždy musely vzdát svých rukojmích, poté se následně staly spojenci Říma a spadaly pod Caesarovu ochranu. Takovýmto rozšiřováním portfolia svých spojenců získávala jeho armáda také nové členy a znamenitě se rozrůstala. Velice chytře využíval také svůj potenciál pro **nátlakovou diplomacii** a **vyhrožování**. Jak již bylo popsáno, často manipuloval cizími kmeny pod výhružkou napadení, aby dosáhl svých cílů. Přímá interakce s kmenem by v danou chvíli byla velice nemístná a rozvrátila by mnoho jeho plánů, musel by znovu bojovat a táhnout proti novému nepříteli. Neboť ale demonstroval svou sílu v předchozích bojích, nátlak, který vyvíjel na kmeny, se většinou obešel bez násilí, obávaly se do takové míry, že raději poslechly jeho rozkazů/nabídek o připojení.

Druhá část kmenů se proti němu ovšem odvolávala, nebyly spokojeny s tím, jak se v Galii usazuje a podrobuje si další země. S nimi v průběhu roku 57 př.n.l. Svedl několik bojů. Jako první se proti němu postavil jeden z nejsilnějších kmenů Gálie, kmen Belgů, jeho hlavní hradiště Caesar dobyl a postupoval dále. Několik kmenů začalo prosit o mír ihned při prvním střetu, další chvíli vzdorovaly a následně kapitulovaly.¹²⁰ Caesar zde velmi úspěšně těžil právě ze své pověsti tvrdého ale i milosrdného vládce, i když se kmeny vzbouřily, bojovaly, měly pořád naději, že se mohou vzdát a být ušetřeny. Díky těmto diplomatickým krokům Caesar ušetřil velký počet svých vojáků a také tamějších civilistů.

Nutné je také zmínit, že v každém dobytém hradišti získal Caesar značné bohatství, zásoby, zbraně a nové vojáky. Ve svém postupu pokračoval, kmeny nechával mimo jiné také hospodařit dále na svým pozemcích, musely pouze splnit jeho podmínky – přijmou autoritu Říma, poskytovat zásoby, vydat rukojmí, vydat zbraně a vojáky. Vydání zbraní bylo velmi diskutovaným tématem, kmeny tuto podmínku zprvu odmítaly, bály se, že se nebudou schopny obrany. Caesar tyto stížnosti vyřešil následovně. Rozeslal do všech sousedících zemí zprávy, že je dané území pod ochranou Říma a že zakazuje jejich oblehání či útlak pod výhružkou války

¹²⁰ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 55-60.

s Římem.¹²¹ Zde se již jednalo o defenzivní krok **nátlakové diplomacie**, čímž zařídil bezpečí ve svých provinciích.

Významnější změna v postupu se udála při dobývání hradiště Atuaturů. Tento kmen požádal o mír, Caesar ho přijal, v noci ovšem na něho ovšem zaútočili. Díky trénovanosti římské armády zvítězil. Tento krok ovšem netoleroval. Nechal všechny vojáky bezpodmínečně pobít a zbytek obyvatel prodal do otroctví. Tento krok významně posílil jeho moc v Galii. Byl znám pro svou milosrdnost, ale tímto dal všem jasně najevo, že zradu a nečestnost v diplomatickém jednání netoleruje. Pokud bude jeho velkorysost jednou zneužita, nedostane se nikomu odvolání. Následkem toho k Caesarovi dorazily další žádosti o spojenectví a podrobení mnoha kmenů. Následkem toho byly pro něho vyhlášeny v Římě poprvé v historii patnáctidenní oslavy k počtě jeho vítězství.¹²²

Následovala válka s Vedety, Caesarova velvyslanec kmen zajal a začal s Caesarem válku. Ten zvítězil a obdržel od nich žádost o mír, v předchozích případech většinou žádostem vyhověl, posilovala tak jeho pověst a schovávavost pro protivníky žádající o mír. Tentokrát se ovšem rozhodl žádost zamítnout. Neboť kmen zajal diplomata, který se k němu dostavil na jednání, osobu, která přišla jednat v míru, rozhodl se Caesar nechat veřejně popravit jejich kmenovou radu a zbytek kmenu prodat do otroctví.¹²³

Tímto tvrdým rozsudkem Caesar opět utvrdil svoji roli vojevůdce a diplomata. Válka je válkou, ale diplomacie a její zástupci by neměli být terčem násilí. Pokud by se toto stávalo častěji, lze předpokládat, že by Caesar nikomu mír nenabídl, ba by ani nemohl. Vyslání diplomata by bylo velmi nebezpečné a ztratilo by svůj mírový potenciál. Musel by se uchýlit pouze k vojenskému tažení a vraždění. Tento krok se tedy jevil být nezbytným, aby udržel nedotknutelnost svých posílů. Jeho diplomatická moc by následkem těchto činů znatelně ochabla.

Caesar musel dále vyřešit problém s Germány, kteří s Galii sousedili. Po tom, co si uvědomil, jak lehce se dokáží vzepřít Římu, rozhodl se táhnout za Rýn¹²⁴ a nastolit pořádek v tamějších krajích. Se svou armádou se dostal až do Británie. V době, kdy procházel Germánií se většina kmenů stáhla do jedné pevnosti a čekala na konfrontaci s Caesarem, ten se ovšem proti všem očekáváním vrátil zpět do Galie bez boje. V roce 55 př.n.l. se k Caesarovi stahovalo

¹²¹ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 61-75.

¹²² CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 75-78.

¹²³ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 79-82.

¹²⁴ řeka, která dělila Galii od Germánie

více a více zástupců kmenů, omlouvali se a sami nabízeli vydání rukojmí, obilí a zbraní. Caesar jejich prosby velkoryse přijímal. Za jeho značné posuny až k břehům Británie vyhlásil senát opět značné oslavy jeho úspěchů.¹²⁵

Jednalo se sice o nelegální kroky, Caesar byl nicméně pod ochranou své funkce správce provincie, nemohl být tudíž souzen. I kdyby ovšem souzen mohl být, dá se předpokládat, že by k zaražení jeho plenění docházelo. Jak píše Tom Holland, „nic z toho, co umocňovalo prestiž římské republiky, nemohlo být koneckonců považováno za zločin.“¹²⁶

V roce 53 př.n.l. nechal vyhlásit do okolních kmenů Galie svoji vůli, dle níž se všichni, kdo tolerují nepřátele Říma na svém území, stávají automaticky nepříteli Římské republiky. Ne vždy šla nastolování míru tak snadno. S kmenem Menapiů nevedla jednání konce, Caesar se tedy rozhodl k tažení směrem na jejich hlavní pevnosti a cestou pátil veškerou úrodu a jejich osady. Tato demonstrace krutosti a jeho rozhodnosti je nakonec dovedla k tomu, že vyslali svého posla žádat o mír, který jim byl schválen.¹²⁷

Caesar velice významně *sklízet ovoce* své diplomatické a vojenské práce, které se v Galii věnoval. Vybudoval Římu a sobě takové jméno, že se k němu kmeny samy stahovaly a nabízely mu vše, co jen mohly. Díky jeho velmi silné *soft power* získával vojáky, území i slávu mnohem rychleji a efektivněji, než jak tomu docházelo dříve - válkou a pleněním.

Caesarův model je zde jednoduchý, buď získal to, co žádal pomocí *soft power*, kmeny přijdou samy, nebo vyzkouší diplomatické či nátlakové řešení. Pokud tyto nenásilné způsoby neuspějí, uchýlí se k boji.

V roce 52 př.n.l., posledním roce jeho tažení Galii, narazil na odpor tamějšího obyvatelstva. Galské a Germánské kmeny se mobilizovaly pod vedením Gala jménem Vercingetorix. Jednalo se o zdaleka největší mobilizaci a nejpočetnější armádu, které Caesar v Galii čelil. Vercingetorix shromáždil více než 42 kmenů, které hodlaly společnými silami dosáhnout vítězství nad Caesarem a získat svobodu pro Galii. Tento konflikt se rozhodl při obléhání pevnosti Alesia. Caesar se rozhodl místo vyhladovět. Při ztenčujících se zásobách se jednoho dne Vercingetorix rozhodl ke krajnímu řešení. Spoléhaje na veřejně známou vojevůdcovu milost, vyhnal z města veškeré nemocné, slabé a vůbec všechny, co nebyli prospěšní pro případný boj. Caesar ovšem rozkázal civilisty nepropouštět skrz opevnění, zůstali

¹²⁵ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 82-117

¹²⁶ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 229

¹²⁷ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 157-163

tedy napospas uzavření mezi galskou pevností a římskými valy.¹²⁸ Nakonec se ovšem Galové rozhodli z pevnosti vyrazit a vrhli se do bitvy s legionářskou armádou. Byli poraženi. Následující měsíc byl před Caesara předveden jejich vůdce, Vercingetorix, který se vzdal, poddal se Římu a prosil Caesara o milost. Ten jeho prosbě ovšem nevyhověl a zasadil ho do vězení.¹²⁹ Jeho vzpouru netoleroval.

Jak bylo zmíněno v druhé kapitole, smyslem války je minimalizace pravděpodobnosti na další válku, v tomto smyslu činil Caesar znamenitě. Nechtěl být v očích místních za tyрана. Zřejmě si byl vědom faktu, že pokud potáhne územím nemilosrdně, jeho obyvatelé nebudou dobrovolně setrvávat pod ochranou Říma. V průběhu této války se tedy správně soustředil na budování své *soft power* směrem k regionu, kde válčil, což se projevilo velice pozitivně.

Co se týče aplikace síly, Caesar v Galii vyznával jednoduchou filosofii násilí: „S kmeny, které se mu poddaly, se nakládalo s velkomyslností. Ty, jež vzdorovaly, byly zlikvidovány“¹³⁰ Bral v úvahu, z čeho všeho se skládá moc. V průběhu svých tažení posílal do Říma dopisy a zprávy o jeho postupu, dary a trofeje. V očích lidu se jednalo o nového Pompeia, který pro slávu své republiky nasazuje život v odlehlých končinách, kam ostatní vojevůdci báli vkročit. „Pro Římany nebylo opravdovějšího měřítka kvality člověka než schopnost přestát tvrdé zkoušky vyčerpání a krve. V tomto ohledu se Caesar ukázal být nej přednější mužem Říma.“¹³¹ Tažení ho také učinily nesmírně bohatým, převážná část nabytých majetků putovala ovšem do Říma. „Do Itálie tehdy proudilo zlato v takovém množství, že jeho cena klesla o asi o čtvrtinu předchozí ceny.“ Obraz jeho osoby v Římě raketově zvýšila jeho *soft power*, ze které mohl poté těžit v mnoha oblastech.

Galie byla pro něho ve skutečnosti klíčová. Projevily se tu zde také převážně jeho vojenské schopnosti. Jeho vztah k vojákům exponenciálně zvyšoval jeho *soft power*. Dokázal v nich vždy vzbudit pocity, které je hnaly přes pláně a bojiště pořád vpřed. Právě díky tomuto dokázal využít potenciál armády jako málo kdo. Bitvy v nehostinné Galii přispěly k jeho vojenským kvalitám. Dorazil do Galie s *několika* veterány a odcházel z ní s 9 legiemi směrem k Římu. „Jeho armáda byla nejmocnější nejefektivnější, nejpružnější válečný stroj, jaký svět

¹²⁸ V tomto momentě se již zdá, Vercingetrix spoléhal na Caesarovu přílišnou milosrdnost a považoval ji za slabost, chtěl ji využít pro svůj prospěch. Caesar ovšem ukázal, že pokud se nevzdají všichni, nebude ochoten být shovívavý.

¹²⁹ CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8, s. 190-223

¹³⁰ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 229

¹³¹ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 257

kdy viděl.¹³² Role jeho vojska se i později ukázala býti rozhodující. V dílech je podtrhován fakt, že většinu času kráčel vedle svých vojáků, povýšeně se jim nenadřazoval a značně je odměňoval. Pro vojáky působil jako ikona, dokázal jim dodat odvalu, kuráž a smysl boje.¹³³

Jeho spojení diplomacie a síly v této válce představovalo velmi účinnou kombinaci. Rozšířil svou pověst shovívavého čestného diplomata, což následně vedlo k získání mnoha spojenců či partnerů často i bez započetí boje. Pokud je tedy diplomacie definována jako umění získat to, co člověk chce, Caesar využil plně její potenciál.

V první kapitole byly nadefinovány hlavní formy diplomatické činnosti. Mezi ně patří **budování a udržování dobrého obrazu země v zahraničí, udržování mezinárodní spolupráce, prosazování zájmů státu v zahraničí a udržování vztahů s krajanskou komunitou**. Tyto všechny aktivity Caesar v Galii zastával. Při pohlednutí na výše rozebrané kroky, se zde jeví jako velice kvalitní diplomat nejen z osobního hlediska, ale i v teoretické rovině mezinárodních vztahů.

Caesarovo tažení Galii mu poskytlo **bohatství, slávu a vojenskou moc**. Několikrát se provinil proti senátu, vyhrožoval ostatním kmenům a neoprávněně válčil, veškeré tyto akty byly velice úspěšně ospravedlňovány jím samým a jeho dvěma kolegy z triumvirátu.

Je velmi složité soudit, do jaké míry byly jeho činy inspirovány patriotismem a z jakou roli hrál v rozhodování jeho osobní střet zájmů. Některé prameny tvrdí, že „bylo jasné, že velikou válku v zahraničí rozpoutal záměrně, svévolně a nezákonně proto, aby uspokojil svou osobní ctižádostivost.“¹³⁴ Na druhou stranu si Caesar v jeho díle *Zápisky o válce galské* veškeré své expanzivní kroky odůvodňuje racionálně sám. Jednal v zájmu republiky. Do vzdálenějších končin ležících mimo jeho správní právo se vydával z reakčních či preventivních důvodů. Ať už byla jeho prvotní motivace jakákoli, svého cíle dosáhl dokonale.

Také je velmi složité soudit, do jaké míry se opravdu jednalo o vyjednávání za účelem dosažení kompromisu a do jaké míry šlo pouze o nabídku přísných podmínek, o kterých předem věděl, že je kmen nepřijde. Tento akt by formálně ospravedlnil jeho následující boje a aplikaci síly. Vzhledem ke skutečnosti, že primární pramen pojednávající o galských válkách napsal sám Caesar, je zapotřebí se na situaci dívat z obou úhlů.

¹³² GRANT, Michael. *Dvanáct cízarů*. Praha: BB art, 1998. ISBN 80-86070-60-3, s.28.

¹³³ GRANT, Michael. *Dvanáct cízarů*. Praha: BB art, 1998. ISBN 80-86070-60-3, s.20-30.

¹³⁴ GRANT, Michael. *Dvanáct cízarů*. Praha: BB art, 1998. ISBN 80-86070-60-3, s.28.

Jak již bylo zmíněno, v době, kdy vstoupil do společenství se svými dvěma triumviry, Pompeius disponoval armádou, byl to národní hrdina a lid ho miloval. Grassus se vyznamenal jako řešitel problému Spartakova povstání, jeho skutečná moc ovšem spočívala v nespočetném jmění. Caesar byl vedle těchto dvou velikánů pouze nastupujícím politikem s vojenskými úspěchy v Hispánii. Po 7 letech jeho funkce v politice a válečných tažení disponoval Caesar obrovskou armádou, plenění a uzavírání spojení ho učinilo nepředstavitelně bohatým. Jeho nejsilnější *zbraní* nebyla ovšem ani vojska ani peníze. Dobývání nových území pro Řím ho učinilo novým národním hrdinou. Jen velice těžko si mohl politik naklonit lid Říma více než rozšířením slávy Říma. Stejně jako těžil dříve Pompeius ze svých úspěchů na Východě, byl nyní Caesar připraven převzít jeho místo. Dorazil do Galie ve stínu armády a financí svých dvou kolegů. Vracel se do Říma jako bohatý hrdina lidu s vojskem a válečnými úspěchy. Získal tedy další dva pilíře moci, v cestě mu ovšem stále stál senát, již nebyl konzulem. K absolutní moci mu již chyběla poslední její forma, **moc úřední**.

4.4 Občanská válka

Následující kapitola rozebírá občanskou válku uvnitř Římské republiky, Caesarovu poslední etapu k získání kompletní moci nad republikou.

4.4.1 Konec triumvirátu

V době, kdy bojoval Caesar v Galii, Řím *měli v rukách* jeho dva společníci z triumvirátu. Podporovali ho v jeho taženích, zastupovali ho v senátu a rozhodovali o událostech v republice. V roce 53 př.n.l. padl Crassus ve válce s Parthií, což předpovědělo konec celému triumvirátu. „Zatímco Pompeiovy úspěchy na Východě postupně vybledávaly, Řím stále žil ohlasem Caesarových vítězství v Galii.“ Řím oslavoval slávu jejich hrdiny Caesara, který pro slávu jeho říše obětuje vše. Takové pocity ovšem Caesar nevzbuzoval v senátu. Tomu jeho rostoucí síla nepřicházela příliš vhod. Obávali se jeho sílící armády, jeho vzrůstající slávy a vlivu na římské obyvatelstvo. Rozhodli se tedy o jeho zneškodnění.¹³⁵

Bylo odhlasováno nařízení, aby se Caesar okamžitě vzdal své funkce a nechal rozpustit svou armádu, jediné vojsko v republice by potom držel Pompeius, kterému by se musel zodpovídat. Při tomto hlasování nebylo uznáno **veto tribuna lidu**, což Caesar dále použil jako

¹³⁵ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 268-275.

hlavní důvod, proč by měl politické poměry napravit. Tímto motivoval své vojáky k pochodu.¹³⁶ Caesar se jako zkušený diplomat pokoušel vyřešit situaci nejdříve diplomaticky, poslal do senátu dopis s návrhem, aby rozpustil Pompeius armádu také, následně se vojska vzdá i on. Tento dopis byl ovšem senátem ihned odmítnut. Ten jmenoval Pompeia hlavním ochráncem republiky a začal se připravovat na nejhorší.¹³⁷

Podle Caesarova schématu z tažení Galie se nedalo očekávat nic jiného než jeho okamžité řešení. Selhala cesta kompromisu a diplomacie, byl tedy čas na použití síly. Jako rozhodující akt je považováno jeho překročení hraniční řeky Rubikon v roce 49 př.n.l., řeky, která představovala hranici jeho provincie. Po několika desetiletí tedy znovu táhla k Římu armádu jeho vlastního lidu.¹³⁸

4.4.2 Občanská válka s Pompeiem

Na rozdíl od Sullova pochodu na Řím byl Caesarův příchod vnímán jinak. Díky jménu, které si vybudoval v Galii, na něj lid vzhlížel jako na spravedlivého a milosrdného muže, nikoli diktátora dychtícího po moci. Ve skutečnosti se Řím rozdělil na dvě části. Jedna uznávající Pompeia a senát a druhá tíhnoucí k Caesarovi. V očích občanů se jevil jako velký patriot, co získal Galii a stanul až v Británii, nepovažovali jeho pochod na Řím jako hrozbu. Od měst získával po dobu celé občanské války zásoby pro svá vojska, města mu je poskytovala z vlastní vůle, neboť v něho věřila, nemusel zde aplikovat sílu.¹³⁹

Caesar si svou pozici jistě uvědomoval. Dlouhá léta pracoval na náklonosti Říma, poslal do senátu i dopis s nabídkou smíru. V tomto případě nezbyvala jiná možnost než se na Řím vydat. V pozadí zajisté všichni vnímali dřívější vpád Sully, který dorazil do Říma vraždit své nepřátele. Z tohoto příkladu se Caesar nejspíše poučil a uvědomoval si, jakým způsobem by měl tažení vést.

V případě, že by do země dorazil, vesnice obsazoval a podmaňoval si je silou, ztratil by podle všechno veškerou svou *soft power*. Ublížil by obyvatelstvu, kterému se snažil celou tu dobu zavděčit. Zde se jedná o dobrý případ toho, jak náročné je *soft power* vybudovat a jak lehce lze ztratit. Nesměl ztratit svou tvář čestného a milosrdného vůdce, kterou

¹³⁶ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 299-304.

¹³⁷ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 150-165.

¹³⁸ HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 271-280.

¹³⁹ BURIAN, Jan. *G.J. Caesar*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1963., Portréty, s. 34-38

do té doby měl. Jeho *soft power* přesvědčila lidi, že se jedná o zachránce republiky nikoli jejího velezrádce. Věřili znovu a opět, že to, co činí Caesar, je to správně a je v nejvyšším zájmu republiky. Stejný vliv měl i na svou armádu. Je až neuvěřitelné, že jeho ikona dokázala nepřímo přesvědčit občany táhnout proti svému vlastnímu městu. Věřili v úsudek svého velitele jako tehdy v Galii. Pohyboval se na *velice tenkém ledě*, nicméně věnoval *soft power* velice mnoho, a proto byla jeho invaze pozitivně přijata. Je nepochybné, že si uvědomoval, co nastane po porážce senátu. Že dostane do svých rukou veškerou moc, obyvatelstvo k němu bude vzhlížet a nesměl si dovolit ztratit náklonnost lidu, jako ji ztratil dříve Sulla.

Caesarova odhodlanost nakonec donutila senát uprchnout z Říma ještě dříve, než se jeho vojsko u bran města vůbec objevilo. Caesar disponoval menším množstvím vojáků než Pompeius. Jeho krok ovšem všechny **zastřáhl** do takové míry, že se raději odebrali na jih Itálie pro posily. Pokud by zůstali, nemusel by Caesar město dobýt, fakt, že odešli mu ovšem velice pomohl. Senát se tedy odpravil na jih, dále do Řecka a Caesar pečoval o Itálii. Byl zvolen konzulem a upravoval politiku dle svých ideálů.¹⁴⁰

Jeho nepřátelé si zaručeně uvědomovali jeho vliv na obyvatelstvo republiky. Válčit proti oblíbenci lidu by bylo z pohledu *soft power* velmi nákladným rozhodnutím. Zde je vidět jasný profit z Caesarova předchozího úsilí o budování sympatií lidu.

Je také možné, že si senát myslel, že se Caesar vzdá a na Řím nevytáhne, to ovšem neučinil. Neočekávaný krok proti nim, čímž naznačil ochotu válčit, je nejspíše vyděsil do značné míry a raději se odebrali z města pryč. Caesar tedy opět bez přímého násilí ovládl nové území. Díky skutečnosti, že se Itálií pohyboval velice pacifisticky jeho podpora lidu přetrvala.

Z doby občanské války je třeba zmínit 2 základní konflikty, kde Caesar opět jednal dle svých běžných postupů. První je bitva o Řím, kde se Caesar k násilí opravdu uchýlil, město bylo dobyt jeho vojáký, vůdce obraných vojsk však ušetřil.¹⁴¹ Jednalo se o velmi nečekaný krok, neboť se jednalo o vůdce vzbouřenců, kteří proti němu hrozili. Caesar si tímto krokem ovšem znovu posílil svou pověst milosrdného vojevůdce, který na Řím táhne jen proto, aby ho předal z rukou oligarchického senátu do rukou lidu. Neměl v úmyslu zabíjet svoje spoluobčany.

¹⁴⁰ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 172-185.

¹⁴¹ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce gallské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 311-314

Caesar i přes veškeré předchozí události poslal senátu dopis, ve kterém znovu nabídl příměří v případě kapitulace obou stran. Ten byl ovšem odmítnut a u Farsálu proběhla největší bitva občanské války, ze které vyšel vítězně Caesar.¹⁴²

Jeho diplomatické cíle v této občanské válce jsou sporné. Caesar velice přesvědčivě líčí ve svých zápiscích po celém průběhu války, jak jedná v zájmu Říma. Skutečnost, že ho senát prohlásil za nepřítele Říma, nebere jako osobní útok a jedná v zájmu republiky, jak píše: „Způsobilo mu bolest, že mu nepřátelé urážlivě rvou z rukou důstojnost propůjčenou římským národem. Přesto však snesl kvůli státu tuto újmu na cti s klidnou myslí.“¹⁴³ Táhne na Řím z důvodu nefunkčního senátu a stále se snaží konflikt urovnat smírem. Sám říká, „že nepouštěl z mysli vlastní cíl, pokračovat ve vyjednávání o mír“¹⁴⁴. Vystává zde ovšem ještě jedna možnost, jak lze na situaci nahlížet.

Caesar znal Pompeia mnoho let, byli velice blízcí přátelé, znal jeho hrdost a Pompeius znal tu Caesarovu. Nabízí se zde tudíž teorie, že Caesarova diplomatická korespondence požadující mír byla pouze symbolickým tahem, aby si Caesar uchoval svou prestiž a svou *soft power* před lidem. Ačkoli své podmínky míru shledává „velice mírnými požadavky“¹⁴⁵, Pompeius by musel přiznat, že již není ten neohrožený hrdina Říma a Caesara se obává.

Po Pompeiově odmítnutí jednal Caesar v očích lidu formou, ke které byl donucen. V případě, že nabídl opětovaně senátu mír, který ho nepřijal, se ospravedlnil k použití síly a získání veškeré moci bez *ztráty vady na kráse*. Využil by tedy diplomacii jako záminku k použití síly, jako jeho omluvu. Moc dobře si nejspíše uvědomoval, že v případě, že nebude Pompeia, zůstane nejsilnějším nejslavnějším a nejvlivnějším mužem právě on. Tento fakt si musel mít na paměti již na začátku, což by vysvětlovalo jeho přátelský pochod Itálií. V případě, že by válku vyhrál čistým násilím, Itálie by k němu ovšem vzhlížela jako k tyranovi, který si republiku podmanil, nelišil by se od Sully a jeden z pilířů moci, oblibu lidu, by zcela ztratil.

Rozluštění této situace a Caesarových motivů je zde velice těžko k posouzení. Jak bylo zmíněno, ve svých zápiscích se situace kloní v první teorii, postupoval jako zachránce Říma,

¹⁴² HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1, s. 280-294.

¹⁴³ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 305.

¹⁴⁴ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 314.

¹⁴⁵ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 302.

aby republiku zachránil před oligarchickým režimem. Při pohledu na jeho motivy a to, jak situace skončila, možná je zaručeně i teorie druhá. Tato otázka se nicméně dá položit na celý jeho život. *Jednal v zájmu republiky či v zájmu své moci?* Střední cestou je to vysvětlení, že plně důvěřoval, že to, co chce on, je pro republiku zdaleka to nejlepší, a právě proto se musí ujmout vlády, aby mohl své představy uskutečnit a zařídit tak blaho lidu. Ač už byla tedy diplomacie použita v tomto konkrétním případě pouze jako prostředek k ospravedlnění aplikace násilí v osobním zájmu, či opravdu k urovnání situace a předejití násilí, Caesar svou bitvu vyhrál a posílil svůj vojenský i úřední monopol v republice. Pomalu ale jistě si podmaňoval i poslední pilíř moci, **pilíř moci úřední**.

Další z příkladů Caesarova využití diplomacie a síly lze demonstrovat na vzpouře jeho vojska u Placentie. V části jeho armády propukly nepokoje, Caesar se tedy vydal osobně na místo problému. Bylo již dlouho známo, že chová ke svým vojákům blízký vztah a jejich náklonost a víra v něj se jeví klíčovou pro všechny jeho vojenské akce. Po příjezdu do daného tábora nařídil losem popravit část celého vojska pod výhružkou, že v boji za republiku vzpoura nebude tolerována. Vojáci ho svými žádostmi nakonec dokázali přesvědčit k udělení další šance. Caesar prokázal milosrdenství a popravil pouze iniciátory těchto nepokojů a ty, kteří je udali.¹⁴⁶

Jak bylo poznamenáno, pro úspěšné ovládnutí Římské republiky, si Caesar mnoho násilí dovolit nemohl.

4.4.3 Alexandrie

Po velké bitvě s Caesarem se uchýlil Pompeius za pomoci do Egypta, kde byl ovšem na rozkaz mladého krále Ptolemaia v hlavním městě Alexandrii zavražděn. Motiv této vraždy je vysvětlován rozepří mezi králem a jeho spolu-královnou, sestrou Kleopatrou. Mladý Ptolemaios dle všeho doufal, že pokud se zavdčí Caesarovi, rozhodne jejich spor v jeho prospěch. Vražda Pompeia ovšem Caesara velice rozhněvala a vypukly nepokoje.¹⁴⁷

Ačkoli proti sobě válčili, byl to stále jeho přítel. Dále je možné si jeho hněv vykládat jako rozhořčení nad touto egyptskou akcí. Král se bez rady s Caesarem rozhodl Pompeia

¹⁴⁶ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 125-127

¹⁴⁷ Opět je zde patrné Caesarovo klasické schéma řešení konfliktů: 1) Diplomatická cesta, 2) Boj

zabít a nedal Římu vědět, ačkoli jen z části uznávaný, Pompeius stále zastával roli konzula Římské republiky.

Caesar nechtěl, aby se začalo válčit ještě na půdě Afriky, při prvních nepokojích tedy podstoupil diplomaticky Egyptu ostrov Kypr s nadějí, že tím zamezí válce.¹⁴⁸ Apeloval na sourozence mocí Říma, „aby rozpustili své armády a aby se snažili vyřídit své spory spíše právní cestou u něho než zbraněmi mezi sebou“¹⁴⁹. Bohužel, válka vypukla ze strany nespokojeného krále, Caesar z ní ovšem vyšel vítězně. Mladý Ptolemaios zemřel v bitvě a na trůn byla dosazena Kleopatra.^{150 151}

Caesar se zde mohl zachovat dvěma způsoby. Mohl z Egypta učinit Římskou provincii, dobře si zajisté uvědomoval, že to s sebou neslo i nového správce. Podle jeho vlastní historie viděl, čeho je jednotlivec schopen, když je mu ke správně svěřena bohatá kolonie s velkým potenciálem. Toto by mohlo v budoucnu vést k další válce či ohrožení jeho osoby. Zanechal tedy Egyptu status klientského království s mladou královnou v čele.

Další vysvětlení hněvu nad Pompeiovou vraždou je možno považovat Caesarovu snahu o pozitivní publicitu. Ačkoli s Pompeiem a senátem válčil, nebojoval s nimi, ze své vůle, oni odmítli jeho mírové požadavky. Pompeius byl přeci jen hrdina, tímto gestem by Caesar opět získal na náklonnosti lidu, chtěl se přeci jen jevit jako mírumilovný vládce, ne usilovat o život přítele a konzula.

4.5 Caesar diktátor

V průběhu občanské války byl Caesar zvolen imperátorem. Jednalo se opět o mandát v trvání 6 měsíců však i on, obdobně jako Sulla, si v roce 46 př.n.l. svoji funkci v *zájmu republiky* prodloužil tentokrát na 10 let. Po porážce se vraceli do Říma jeho formální političtí protivníci. Caesar se opět zachoval milosrdně a senátorům udělil milost.¹⁵²

Po skončení posledních tažení proti zástupcům Pompeia dorazil Caesar do Říma, kde ho lidé oslavovali jako zachránce republiky. Právě v tento moment se jeho moc ocitla na nejvyšším

¹⁴⁸ Opět je zde patrné Caesarovo klasické schéma řešení konfliktů: 1) Diplomatická cesta, 2) Boj

¹⁴⁹ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 437

¹⁵⁰ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 283-288

¹⁵¹ CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda), s. 436-490

¹⁵² V opačném případě by se nijak nelišil od Sully, který nechal všechny Máriovce zavraždit a nastolil tvrdě optimátskou vládu. V Caesarových očích se tedy nejspíše jevila milost pro všechny činitele republiky, kteří proti němu již neválčili, jako dobrý podnět k dalšímu růstu jeho dobrého jména.

stupni. Poprvé za celý svůj život měl sám na své straně **neomezenou slávu a oblibu** u Římského lidu, „Konali mu oběti, pořádali hry, stavěli sochy na všech posvátných místech, v každé tribui, v každé provincii a ve všech královstvích, která pojilo s Římem přátelství.“¹⁵³ „Lid byl k Caesarovi neodolatelně přitahován a choval k němu náklonost“¹⁵⁴, právě tím se vyznačovala Caesarova *soft power*, kterou v průběhu války nepřímou tolik využíval a v posledních etapách tolik budoval. Ať už by proti němu stál kdokoli, za Caesarem stál lid, proti tomu žádná armáda neuspěje.

Dále disponoval **největší armádou** na území republiky, nyní již téměř **neomezenými finančními prostředky** a v první řadě byl **jedinou velkou politickou ikonou**, již se o vliv nedělil ani s Pompeiem ani Crassem, nebyl podřízen senátu, velel mu. Veškerá úřední moc byla svěřena do jeho rukou.

Právě titul diktátora mu poskytl absolutní moc, a to ve všech ohledech. Pozice původně vytvořena pro případ nouze, která dovozovala jednotlivci jedna rychle a svižně dle jeho úsudku bez rukou vázaných byrokracií a senátem, byla nyní svěřena do rukou Caesarovy, ačkoli bezprostřední nebezpečí občanské války pominulo. „Caesar se nyní stal de facto samovládcem, monarchou či tyranem.“¹⁵⁵ Ačkoli se dále snažil pracovat na svém jméně a náklonosti obyvatelstva častými oslavami, přehlídkami, odměnami vojákům, příspěvky do státní pokladny a výstavbou nových veřejně prospěšných staveb¹⁵⁶, v očích senátu to bych monarcha, stejný vládce, kvůli kterému se před pěti sty lety Řím vzbouřil a rozhodl se k založení svobodné republiky.¹⁵⁷ Caesarova mise byla ovšem splněna, jako první státník Římské republiky ovládl všechny 4 pilíře moci a této moci se již nikdy nevzdal.

4.6 Porovnání s ostatními státníky pozdější historie

Zde je velmi složité usoudit, zda z počátku plánoval kompletní převzetí moci, či chtěl lidu jednoduše přilepšit. Jeho první setkání s politikou bylo pronásledování Sullovými vojáky, není nepravděpodobné, že ho toto trauma poznamenalo a chtěl tuto moc získat pro sebe. Situaci

¹⁵³ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 163.

¹⁵⁴ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 13.

¹⁵⁵ CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9, s. 293.

¹⁵⁶ APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny II - Občanské války)*. Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda), 59. svazek. ISBN 80-205-0060-X, s. 159-161.

¹⁵⁷ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 286-294.

lze vysvětlit také pomocí jeho návyku na rozhodovací moc. Několik let sloužil s Galii, kde mu procházela před senátem veškerá jeho protiprávní rozhodnutí a za to sklídl paradoxně pouze pozitivní ohlasy. Když se poté vracel do Říma, nejspíše by pro něho bylo velice nepřirozené radit se o jeho rozhodnutí s velkou skupinou senátorů. Dá se tedy usuzovat, že Caesar stále jen usiloval o blaho republiky, upřednostňoval ovšem své názory a nehodlal se o nich přít. Chtěl veškerou moc, aby mohl prosadit všechny svoje iniciativy, které se v jeho očích jevily lidu prospěšné.

Využití nespokojenosti lidu v republice a její bipolární rozdělení na oligarchii a lid Říma mu na jeho cestě velice pomohlo. Svou pověst začal stavět na jménu svého strýce Maria, který byl odpůrcem Sully a jeho ideálů. Nabídl lidem to, co potřebovali a co na politické scéně chybělo. S pomocí toho a jeho brilantních diplomatických a válečných schopností svou moc nakonec získal.

Podobné využití státu v neideálním rozpoložení jednotlivcem lze pozorovat na příkladu Adolfa Hitlera, německého diktátora, který svůj úspěch vystavěl na tristním poválečném stavu zadluženého Německa. Nabídl prostému lidu řešení, kterým dostane svou vlast z problémů a navrátí jí slávu a prvenství. Obdobně jako Caesar ovšem opominul povinnost předat svěřenou moc zpět do rukou lidu.¹⁵⁸

Za dalšího podobného aktéra dějin mezinárodních vztahů může být považován Napoleon I. Bonaparte. U tohoto muže je jeho vztah k Caesarovi dokonce doložen. Je známý tím, že se se samotným Gaiuem Iuliem srovnával.¹⁵⁹ Také si vzal velice úspěšně příklad z Caesarova vztahu k lidem. Stejně jako on si uvědomil, že náklonnost lidu je v politice klíčová. Podobností je ovšem vícero. „Jeho italské tažení mu bylo tím, co galské tažení Caesarovi – přípravou a předehrou k rozhodujícím, dalekosáhlým střetům“¹⁶⁰ Jako aktér Velké francouzské revoluce vystoupil s myšlenkou vložit vládu do rukou lidu a ukončit tak absolutistickou monarchii.¹⁶¹

Zde se nabízí možnost pokračovat v bádání například formou diplomové práce, a to porovnání osoby G. I. Caesara jakožto státníka a diktátora s podobou ikonickou postavou dějin.

¹⁵⁸ BULLOCK, Alan. *Adolf Hitler: Dictator of Germany*. The Encyclopaedia Britannica, Inc., 2015, Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Adolf-Hitler>

¹⁵⁹ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 13-14.

¹⁶⁰ CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0, s. 14.

¹⁶¹ DWYER, Philip G. *Napoleon and the foundation of the empire*. The Historical Journal, vol. 53, no. 2, 2010, pp. 339–358., [online]. © 2017. [Cit. 18.4.2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/40865691.

Obdobné využití rozkolu ve státě využil ke svému vzestupu také italský premiér a diktátor v době po první světové válce, Benito Amilcare Andrea Mussolini. Dřívější *pilíře moci* se dnes již pozměnily. Model by se zřejmě rozšířil o pátý pilíř, *pilíř ekonomického vlivu*. Dalo by se ze stínu Caesara do určité míry pohlížet i na prezidenta Spojených států amerických Donalda Trumpa, který momentálně disponuje značným finančním, úředním i ekonomickým vlivem a přízeň lidu si ve Spojených státech získává hbitým tempem.¹⁶²

Ať už je ovšem Caesarova podobnost s vůdci moderní historie jakákoli, on uspěl v době, kdy si politici a státníci získávali slávu a přízeň lidu činy nikoli pouze sliby.

¹⁶² LYNCH, J. *Is Trump a Berlusconi? or more like Mussolini?*. Washington: WP Company LLC d/b/a The Washington Post, 2016, [online]. © 2017. [Cit. 18.4.2017]. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1845682892?accountid=17203>

Závěr

Z analýzy kroků podniknutých Caesarem za jeho politickou a státnickou kariéru vyplývá několik skutečností doprovázených mnoha teoriemi, o kterých lze dále jen polemizovat. Nepochybným faktem je, že ho k dosažení absolutní moci dovedla právě obratná schopnost použití diplomacie a síly.

Diplomacie byla v jeho případě používána mnoha způsoby. V politické sféře zpočátku vyhledával možnosti pro kompromis, aby se dostal do povědomí širší společnosti a dále se mohl dostat do politiky. Toho úspěšně dosáhl, když pomocí vzájemného kompromisu tří navázal společenství s Pompeiem a Crassem, které mu poskytlo poprvé možnost zacházet téměř s absolutní silou, kterou společně disponovali. Toto diplomatické společenství mu dále zprostředkovalo příležitost k nabytí vojenské moci a bohatství v severních provinciích Říma.

Právě tažení Galií bylo pro Caesara přelomové. S pomocí diplomatického jednání získával na svou stranu mnoho nových přívrženců a tím zvyšoval svou *hard power*. Díky jeho milosrdnosti a diplomatickému cítění byla ovšem zvyšována i jeho *soft power* mezi obyvateli provincií i samotného Říma. Toto se poté ukázalo jako hlavní odlišnost mezi vládou jeho a Sullovou.

Jedna z jeho hlavních forem využití diplomacie spočívala v jejím uplatnění v prvním kontaktu s nepřítelem. Byl definován jeho model rozhodování: nejdříve se pokoušel o vyřešení situace diplomaticky, často nastolením podmínek, které musely být přijaty. O těchto podmínkách dále nejedna, buďto byly akceptovány, nebo přišla na řadu *hard power* a cílů dosáhl násilím. Toto rozhodování bylo nejčastěji aplikováno právě v provinciích Galie.

Nelze zde určit, za byla důležitější role diplomacie či síly. Svou slávu v Římě získával převážně z úspěchů rozšiřování jeho impéria, čehož dosahoval použitím jak síly, tak diplomacie. Vojenskou moc navyšoval uzavíráním spojení diplomatických. Její skutečný potenciál poté dokazoval v bojích. Bohatství nabyt v první řadě pomocí plenění. Velice zbohatl také zabíráním osad, které přijaly diplomatický mír.

V Galii se Caesar rozhodně násilí nestranil a bylo u něho často využíváno. Jeho rozhodnost použití síly druhým stranám vždy připomínala, že pokud neprojde diplomatická cesta, začne boj. Podstata síla byla pro jeho diplomacii klíčová. Na druhou stranu, pokud by nebyla použita diplomacie, jeho vojsko by bylo sužováno neustálými boji a nutností ochrany jeho území. Nedosáhl by ani zdaleka rozšíření impéria v takovém měřítku. Z toho vyplývá fakt,

že v získání náklonnosti lidu, finanční i vojenské moci uspěl pomocí síly, diplomacie a jejich vzájemné kombinace.

Poslední části moci nabyt Caesar v občanské válce proti Pompeiovi a senátu. Zde již převažovala jednoznačně důležitost *soft power*. Jeho příklad v porovnání s diktaturou Sully prokázal, jak velice důležité je budování *soft power* v průběhu války. Caesar si nemohl dovolit narušit či pohoršit svůj vztah k obyvatelstvu. Ubíral se s ozbrojenou armádou směrem k centru vlastní republiky, aby si jí podmanil. Díky jeho bravurním schopnostem diplomata a jeho vypočítavosti tohoto cíle dosáhl bez znatelnějšího násilí. Uvědomil si, že musí v první případě dbát na svůj obraz v očích lidu. Uvědomoval si, že pokud armádu senátu porazí, nebude to zdaleka konec jeho cesty za absolutní mocí. Musel ovládnout lid, musel být milován a zbožňován, jinak by jeho nadvláda neměla dlouhého trvání. Tohoto faktu si byl vědom, a právě to ho činí tak v porovnání s ostatními politiky Říma výjimečným. Povstal jako diktátor Římské říše z vůle lidu. V této etapě byla rozhodně klíčová diplomacie, snažil se hledat kompromis mezi zájmy svými a zájmy lidu. Proti tomu násilí použít nemohl, jako tomu bylo například v Galii.

Dle definic zmíněných v první kapitole se ukázal jako velice zkušený diplomat. Jeho diplomacie se nedala vždy nazývat diplomacií mírovou. Byla analyzována rozhodnutí, kdy nejednal v bezprostředním zájmu míru. Bezpodmínečně neusiloval o nalezení kompromisu, ačkoli se o jeho dosažení původně snažil. Ne vždy se pohyboval v mezích zákona. Je ovšem nesporné, že role diplomacie byla stěžejní v jeho cestě za nabytí absolutní moci v republice. Byl vnímán jako spravedlivý a shovívavý vládce. Tímto je tedy vyvrácena hypotéza č.1. G. I. Caesar nezískal absolutní moc primárně za pomoci síly. Jeho absolutní moc byla také nabyta za pomoci síly, diplomacie a jejich vzájemné kombinace.

V jeho jednání bylo zjištěno několik podobností s původními procesy využívanými za času, kdy byla republika prvotně formována. Již v dřívější historii Římské republiky byly uzavírány klientské dohody s královstvími a provinciemi. Na počátku se upřednostňovala diplomatická cesta a v případě, že se republice nedostalo kýžených výstupů, přišel na řadu boj. S rostoucí mocí a slávou Říma tuto linii ovšem přerušil první římský diktátor Lucius Cornelius Sulla, který svým jednáním destabilizoval společnost ve prospěch oligarchie a vytvořil tak pole pro řadu jeho nástupců, kteří se namísto její opětné stabilizace pokoušeli získat moc sami pro sebe. Jedním z nich byl i Gaius Iulius Caesar.

Stejně jak tomu bývá i v novodobé historii, Caesar využil velmi negativní události, které uvrhly republiku do těžkých časů, ke svému vzestupu. Po násilné a oligarchické vládě Sully v republice převládala část prostého lidu, která z tohoto období pouze strádala. Moc byla

koncentrována do rukou zbohatlického senátu a běžný lid ztratil svou schopnost ovlivňovat politiku. Do tohoto prostředí vešel Caesar s prostým plánem *boje* za stranu populárů, který na politické scéně chyběl.

Dále se také nepochybně inspiroval krutostí předchozích režimů. Vsadil zde na diplomacii a dobrosrdečnost, která mu získala masy přívrženců jak v řadách občanů, tak vojáků. Caesar tedy znamenitě využil špatného rozpoložení Římské republiky a vystavěl svou moc na kvalitách, které ve společnosti scházely. Jen velice těžce by se takto prosadil v republice, která by vzkvétala a profitovala po všech stránkách. **Hypotéza č.2** je tudíž potvrzena. Politická situace v republice byla pro Caesara klíčovou okolností, která přispěla k jeho úspěchu.

Je velmi složité hodnotit z morálního a diplomatického hlediska Caesarovy kroky učiněny za účelem nabytí absolutní moci. Je otázkou, zda byla jeho primární motivace tvořena zlepšením poměrů v Římské republice, či jeho sebestřednou touhou po moci. Ať už tomu bylo jakkoli, svého cíle dosáhl znamenitě. Jeho životní příběh poukazuje na skutečnost, že pokud se obyčejný muž z ne příliš významného rodu mohl stát nejmocnějším mužem tehdy známého světa, v životě je možné dosáhnout všeho.

Tohoto zdánlivě nemožného cíle dosáhl primárně za pomoci diplomacie a síly. V dnešní době už takovýto způsob nabytí moci jen těžce zaznamenáme. Inovativní potenciál jedince je v dnešní politice svázán neprostupnou byrokracií a na použití síly je nahlíženo jako na nejkratnější možnost řešení. Nabízí se zde otázka, zda ovšem žijeme v bezpečnějším a šťastnějším světě, než tomu bylo před více jak 2000 lety. Zda je pro nás dnešní moderní *pacifistický svět plný nukleárních a biologických zbraní* bezpečnějším a šťastnějším místem než svět, kde byla síla v mezinárodních vztazích užívána běžně. Svět, v jehož čele stál jeden jediný muž, Gaius Iulius Caesar z rodu Iuliů.

Literatura

Knižní zdroje

Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]. Dotisk. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9.

APPIANOS. *Krise římské republiky: (Římské dějiny 2 - Občanské války)*. Přeložil MOUCHOVÁ B., Praha: Svoboda, 1989. Antická knihovna (Svoboda). ISBN 80-205-0060-X.

ART, Robert J. a Kenneth N. WALTZ. *The use of force: military power and international politics*. 8 vydání. Londýn: Rowman & Littlefield Publishers, 2015. ISBN 978-1-4422-3304-1.

BROWN, Lesley. a William LITTLE. *The New shorter Oxford English dictionary on historical principles*. Thumb index ed. Oxford: Clarendon Press, 1993. ISBN 0-19-861271-0.

CAESAR, Gaius Iulius. *Válečné paměti: o válce galské, o válce občanské, alexandrijské, africké a hispánské*. Praha: Svoboda, 1972. Antická knihovna (Svoboda).

CAESAR, Gaius Iulius. *Zápisky o válce galské*. Přeložil Jan KALIVODA. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1050-8

CANFORA, Luciano. *Gaius Julius Caesar: demokratický diktátor*. Praha: Vyšehrad, 2007. Velké postavy světových dějin. ISBN 978-80-7021-901-0.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.

FORSYTHE, Gary. *A critical history of early Rome: from prehistory to the first Punic War*. Berkeley: University of California Press, c2005. ISBN 978-0-520-24991-2.

FREEMAN, Charles W. *Arts of power: statecraft and diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, c1997. ISBN 1878379658.

FREEMAN, Charles W. *The diplomat's dictionary*. Rev. ed. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1997. ISBN 1878379666.

GARLAND, Lynda a Matthew DILLON. *Ancient Rome: from the early Republic to the assassination of Julius Caesar*. New York, NY: Routledge, 2005. ISBN 0-415-22458-6.

GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-930-0.

GRANT, Michael. *Dvanáct cízarů*. Praha: BB art, 1998. ISBN 80-86070-60-3.

HELD, David. a Mathias. KOENIG-ARCHIBUGI. *American power in the 21st century*. Malden, MA: Polity, 2004. ISBN 0745633471.

HOLLAND, Tom. *Rubikon: triumf a tragédie římské republiky*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-86569-86-1.

HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-296-1.

CHRIST, Karl. *Krise a zánik Římské republiky*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-029-9.

- JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x.
- KAVAN, Jan, MATĚJKA, Zdeněk a ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6
- KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-025-7.
- KLEINER, Jürgen. *Diplomatic practice: between tradition and innovation*. Hackensack, NJ: World Scientific, c2010. ISBN 9814271241
- LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy : 30000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2007. ISBN 80-7382-005-6.
- MORGENTHAU, Hans J. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston: McGraw-Hill, c1993. ISBN 0-07-043306-2, s. 564-569.
- NYE, Joseph S. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: PublicAffairs, 2004. ISBN 1-58648-306-4.
- NYE, Joseph S. *Understanding international conflicts: an introduction to theory and history*. 3rd ed. New York: Longman, c2000. ISBN 0-321-03327-2
- RICHTER, Karel. *Ave Caesar: Cesta vzhůru (100-62 př.n.l.)*. Praha: Epocha, 2014-. Polozapomenuté války. ISBN 978-80-7425-210-5
- RICHTER, Karel. *Ave Caesar: Na vrcholu moci (61-44 př.n.l.)*. Praha: Epocha, 2014-. Polozapomenuté války. ISBN 978-80-7425-220-4
- ROBERTS, Ivor a Ernest Mason SATOW. *Satow's diplomatic practice*. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-969355-9.
- SATOW, Ernest Mason. *A guide to diplomatic practice*. 2. and rev. ed. London: Longmans, Green and Co., 1922. Contributions to international law and diplomacy
- UTHMANN, Jörg von. *Diplomaté: státní aféry od dob faraonů po současnost*. Brno: Books, 1998. Bonus A - Memorabilia. ISBN 80-7242-000-3.
- VANDENBERG, Philipp. *Caesar a Kleopatra*. Přeložil Zdeněk HEJZLAR. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. Klokán (Alpress). ISBN 80-7362-106-1.
- VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny diplomacie*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1431-4.
- VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny mezinárodních vztahů*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-499-2.
- VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-332-2.
- WAIŠOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005. Politologie (Portál). ISBN 80-7178-390-0.
- Webster's new encyclopedic dictionary*. Rev. ed., 2nd print. New York: Black Dog & Leventhal Publishers, 1995. ISBN 1884822207.

Články

AUERSWALD, David P.. *Ballotbox Diplomacy: The War Powers Resolution and the Use of Force*. International Studies Quarterly 41, číslo 3, 1997: s. 505-528. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2600794>.

BULLOCK, Alan. *Adolf Hitler: Dictator of Germany*. The Encyclopaedia Britannica, Inc., 2015, Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Adolf-Hitler>

CAMPBELL, Brian. *Diplomacy in the Roman World (C.500 BC-AD 235)*. Diplomacy & Statecraft, vol. 12, no. 1, Mar. 2001. Dostupné z: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=6897924&lang=cs&site=eds-live.

CARY, M. *A Forgotten Treaty between Rome and Carthage*. The Journal of Roman Studies, vol. 9, 1919, s. 67–77., Dostupné z: www.jstor.org/stable/295989.

DWYER, Philip G. *Napoleon and the foundation of the empire*. The Historical Journal, vol. 53, no. 2, 2010, pp. 339–358., Dostupné z: www.jstor.org/stable/40865691

FLANDEROVÁ, Linda. *Soft power: mít či nemít?* Mezinárodní politika, Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013. dostupné z: <http://www.iir.cz/article/soft-power-mit-ci-nemit>

GOLDSWORTHY, Adrian. *Caesar's Triumph in Gaul*. MHQ : The Quarterly Journal of Military History 19, číslo 4, léto 2007: s. 16-26. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/223674808?accountid=17203>.

GRANT, B. *Force and diplomacy in the contemporary world*. Australian Journal Of International Affairs, 59, 2005: s. 13-18. doi:10.1080/1035771042000332002

JOCH, Roman. *Soft power coby doplněk hard power, nikolu však její náhrada*. MezináCÚstav mezinárodních vztahů Praha, 2013. dostupné z: <http://www.iir.cz/article/soft-power-coby-doplnek-hard-power-nikoli-vsak-jeji-nahrada>

LACKEY, DP. *Soft Power, Hard Power, and Smart Power*. Philosophical Forum. 46, 1, 121-126, 2015. ISSN: 0031806X. Dostupné z: Academic Search Complete, Ipswich, MA.

LEVY, Jack S. *Deterrence and Coercive Diplomacy: The Contributions of Alexander George*. Political Psychology, vol. 29, no. 4, 2008, s. 537–552., Dostupné z: www.jstor.org/stable/20447143

LYNCH, J. *Is trump a berlusconi? or more like mussolini?*. Washington: WP Company LLC d/b/a The Washington Post, 2016, Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1845682892?accountid=17203>

MCGILLIVRAY, Fiona, and Allan C. Stam. *Political Institutions, Coercive Diplomacy, and the Duration of Economic Sanctions*. The Journal of Conflict Resolution, vol. 48, no. 2, 2004, pp. 154–172., Dostupné z: www.jstor.org/stable/3176248

NYE, JOSEPH S. *Public Diplomacy and Soft Power*. The Annals of the American Academy of Political and Social Science 616, 2008: s. 94-109. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25097996>

NYE, Joseph S. *Soft Power*. Foreign Policy, no. 80, 1990, pp. 153–171. Dostupné z: www.jstor.org/stable/1148580

ROMER, F. E. *Gaius Caesar's Military Diplomacy in the East*. Transactions of the American Philological Association 1974- 109. 1979: s. 199-214. doi:10.2307/284058. Dostupné z: www.jstor.org/stable/284058

SCHETTINO, Ilario. *Is Coercive Diplomacy a Viable Means to Achieve Political Objectives?*. E-International Relations —Dostupné z: http://www.e-ir.info/2009/06/29/is-coercive-diplomacy-a-viable-means-to-achieve-political-objectives/#_ftn2

THOMPSON, Kenneth W. *Power, Force and Diplomacy*. The Review of Politics 43, číslo 3, 1981: s. 410-35. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1406942>.

TRAUB, James. *The new hard-soft power*. New York Times Magazine, New York, 30. Ledna 2005. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2005/01/30/magazine/the-new-hardsoft-power.html?_r=0

WAGNER, Jan-Philipp N. E.. *The Effectiveness of Soft & Hard Powers in Contemporary International Relations*. E-International Relations Students, 2014. Dostupné z: <http://www.e-ir.info/2014/05/14/the-effectiveness-of-soft-hard-power-in-contemporary-international-relations>

WILSON, ERNEST J. *Hard Power, Soft Power, Smart Power*. The Annals of the American Academy of Political and Social Science 616 (2008): 110-24. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25097997>

WILSON, Ernest J. *Hard Power, Soft Power, Smart Power*., The Annals of the American Academy of Political and Social Science, vol. 616, 2008, s. 110–124., Dostupné z: www.jstor.org/stable/25097997.

ZEGART, Amy B. *The Cuban Missile Crisis as Intelligence Failure*. Policy Review, vol 175, 2012, s. 23-39. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/1115478156?accountid=17203>